

T.C.

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SAĞLIK ÇALIŞANLARININ EBEVEYN ÖZ
YETERLİLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ESMA KARAÇÖL

EBELİK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Asiye KOCATÜRK

İSTANBUL – 2021

TEZ ONAYI FORMU

Kurum : İstanbul Medipol Üniversitesi
Programın Seviyesi : Yüksek Lisans (X) Doktora ( )
Anabilim Dalı : Ebelik
Tez Sahibi : Esmâ KARAÇÖL
Tez Başlığı : Sağlık Çalışanlarının Ebeveynlik Özyeterliliğinin
Değerlendirilmesi
Sınav Yeri : İstanbul Medipol Üniversitesi Güney Yerleşkesi
Sınav Tarihi : 14.01.2021

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve nitelik yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr.Öğr.Üyesi Asiye KOCATÜRK

Kurumu

İstanbul Medipol Üniversitesi

İmza

Sınav Jüri Üyeleri

Dr.Öğr.Üyesi Nuran AYDIN ATEŞ

İstanbul Medipol Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Zümrüt BİLGİN

Marmara Üniversitesi

Yukarıdaki jüri kararıyla kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...../...../ ..... tarih ve ...../..... - ..... sayılı kararı ile şekil yönünden Tez Yazım Kılavuzuna uygun olduğu onaylanmıştır.

Prof.Dr. Neslin EMEKLİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda, etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurullar içerisinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, Yine bu tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

14.01.2021

Esmâ KARACÖL

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın yürütülmesinde ve oluşumun da engin bilgi birikiminden ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Asiye KOCATÜRK 'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sırasında benden desteklerini esirgemeyen biricik eşim Tekin KARAÇÖL'e ve minik kızım Paye 'me sonsuz teşekkürler.

Her zaman arkamda olan ve bir an olsun düşünmeden her türlü fedakarlıkta bulunan annem Tükaz KARAÇÖL'e, babam Mirsevdin KARAÇÖL'e çok teşekkür eder ve onlara bu teşekkürü borç bilirim.

Bu tezin yazımında ve payenin bakımında çok emek harcayan kardeşlerimden Ali KARAÇÖL'e çok teşekkür ederim. Ve büyüklerimden abim Müjdat KARAÇÖL ile ablam Esra KARAÇÖL 'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Ve tabiki lisans ve yüksek lisans yollarını beraber yürüdüğümüz arkadaşım Melek IŞIK' a teşekkür ederim

Çalışmamızın veri tabanını sağlayan değerli katılımcılara,

Şükranlarımla...

Esma Karaçöl

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI FORMU	i
BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	1
3. GİRİŞ VE AMAÇ	4
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. Öz Yeterlilik İnançları	6
4.1.1. Öz Yeterlilik Kavramı	7
4.1.2. Öz Yeterlilik İnançlarının Kaynakları	8
4.1.2.1. Tam ve doğru deneyimler (ustalık tecrübesi).....	9
4.1.2.2. Dolaylı yaşantılar (temsili deneyim)	9
4.1.2.3. Sözel ikna	10
4.1.2.4. Fiziksel ve duygusal durumlar.....	11
4.1.3. Sağlık Çalışanlarında Öz Yeterlilik İnançları	11
4.1.4. Sağlık çalışanları Öz Yeterliliği İnançlarının Alt Boyutları	12
4.1.4.1. Akademik öz yeterlilik inançları.....	12
4.1.4.2. Mesleki öz yeterlilik inançları	13
4.1.4.3. Sosyal öz yeterlilik inançları.....	13
4.1.4.4. Entelektüel öz yeterlilik inançları	13
4.1.5. Ebeveyn Öz Yeterlilik Algısı	14
4.2. Ebeveyn Tutumları	15
4.2.1. Baumrind'in Ebeveyn Tutumları Sınıflaması.....	16
4.2.2. Rohner'in Ebeveyn Kabul ve Reddetme Kuramı	18
5. MATERYAL VE METOD	22
5.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi	22
5.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	22
5.3. Hipotezleri	22
5.3. Araştırmanın veri toplama süreci	23

5.4. Araştırmanın Yasal ve Etik Yönü.....	23
5.5. Verilerin Analizi.....	23
5.6. Araştırmanın Sınırlılıklar	24
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	25
6.1. Normallik Analizi.....	25
6.2. Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler	25
6.3. Ebeveyn Özyeterlilik Ölçek İfadelerinin Tanımlayıcı Bulguları	30
6.4. Araştırma Problemlerinin Test Edilmesi Hipotezlerin Sınanması	31
7. TARIŞMA.....	40
8.SONUÇ.....	45
9. KAYNAKÇA	46
10.EKLER.....	57
EK-1 TEZ ÇALIŞMA İZİNBELGESİ.....	57
EK-2 ANKET ÇALIŞMASI.....	58
EK-3 ÖZYETERLİLİK ÖLÇEĞİ.....	61
EK-4 AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU.....	62
11.ETİK KURUL ONAYI.....	63
12.ÖZGEÇMİŞ.....	66

KISALTMALAR

DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü World Health Organization
LSD	: Least Significant Difference

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 6.1. Normallik Test Sonuçları	25
Tablo 6.2. Katılımcıların Frekans Tablosu.....	27
Tablo 6.3. Demografik Özelliklere Göre Ebeveyn Özyeterlilik Düzeyinin Karşılaştırılması	31
Tablo 6.4. Katılımcıların Bazı Özelliklerine Göre Ebeveyn Özyeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması	33
Tablo 6.5. Katılımcıların Ebeveynlik Algılarına Göre Özyeterlilik Düzeyinin Karşılaştırılması	34

1. ÖZET

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ EBEVEYN ÖZYETERLİLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiş olan bu çalışma sağlık çalışanlarının ebeveynlik özyeterliliklerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; İstanbul’ da bir kamu hastanesinde görev alan yaklaşık 2000 sağlık çalışanı, örnekleme ise; %85 güç değeri, 0,05 güven aralığı düzeyinde araştırma kriterlerini karşılayan 267 sağlık çalışanı oluşturmuştur. Veriler yüzyüze görüşme tekniği ile Kişisel Bilgi Formu ve Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Anket sonucu elde edilen veriler SPSS 26 programı ile çözümlenmiştir. Araştırmada normal dağılım göstermeyen verilerde ikili değişkene göre karşılaştırma yapılmasında Mann Whitney U testi, ikiden fazla değişkene göre karşılaştırma yapılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; çalışanların %25,9 ‘unun 26-30 yaş aralığında, %57,5’lik kısmının üniversite/yüksekokul mezunu olduğu, %27,8 hemşire/ebe, % 92,9 evli olduğu, tespit edilmiştir. Çalışanların %53’ ünün ekonomik düzeylerinin iyi derece olduğu, %78,2’sinin 8 saat çalıştığı, %64,3’ ünün çocuğuna anne/kayınvalidelerinin baktığı , %55,6’ sının 1 çocuğa sahip olduğu, %53,8’ inin çocuklarının yaş aralığının 0-6 olduğunu, %79, 7’ sinin ise çocuk bakımında eş desteği olduğu bulunmuştur. Sağlık çalışanlarının ebeveynlik özyeterliliklerinin düşük olduğu ve özellikle meslek yaş ve ekonomik durumlara bakıldığında hekimlerin ebeveynlik özyeterliliklerinin hemşirelerden daha yüksek olduğu, 40 yaş üstü olanların ebeveynlik özyeterliliklerinin diğer yaş gruplarından ve ekonomik düzeyi yüksek olanların ebeveynlik özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak; eğitim düzeyi, çocuklarla iletişim bozukluğunda en çok uygulanan yöntemin kitap olması ve kişisel gelişim potansiyeli hakkında bilgi sahibi olmanın ebeveyn özyeterliliği üzerinde etkili olduğu düşünülürse, ülkemizde tüm sağlık çalışanlarının özyeterliliklerinin artırılması noktasında eğitim seviyelerinin geliştirilmesine yönelik teşvik edici uygulamalara yer verilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Özyeterlilik, Sağlık Çalışanları, Sosyo-Demografik Özellikler, Özyeterlilik Algısı

2. ABSTRACT

EVALUATION OF THE PARENTAL SELF-EFFICIENCY OF HEALTH WORKERS

This descriptive study was conducted to evaluate the parental self-efficacy of healthcare professionals. The universe of research; approximately 2000 healthcare workers working in a public hospital in Istanbul, the sample was made to 267 health workers who met the research criteria at the level of 85% power value and 0.05 confidence interval. The data were obtained using face to face interview technique, Personal Information Form and Parental Self-Efficacy Scale. The data obtained as a result of the survey were analyzed with the SPSS 26 package program. Mann Whitney U and Kruskal-Wallis H Tests: The Mann Whitney U test was used for the comparison of binary variables in the data that did not show a normal distribution in the study, and the Kruskal Wallis H test was used for the comparison of more than two variables. In the evaluation of the significance level of the results obtained as a result of the Mann Whitney U and Kruskal-Wallis H tests in the study, the value 0.05 was taken as a basis. According to the research findings; It has been determined that 25.9% of the employees are in the 26-30 age range, 57.5% are university / college graduates, 27.8% are nurses / midwives, 92.9% are married. 53% of the employees have a good economic level, 78.2% work 8 hours, 64.3% care for their children by their mother / mother-in-law, 55.6% have 1 child, 53.8% age range of their children is 0-6, 79.7% of them have spousal support in childcare. As a result; it has been concluded that healthcare workers have low parental self-efficacy and physicians' parental self-efficacy is higher than nurses, especially when their professional age and economic status are considered, that those over 40 have higher parental self-efficacy than other age groups, and those with a high economic level have higher parental self-efficacy. Considering that the book is the most common method used in education level, communication disorder with children, and having information about personal development potential are effective on parental self-efficacy, it can be stated that encouraging practices should be included in order to improve the education levels of all healthcare professionals in our country.

Keywords: Parental self-efficacy, Healthcare professionals, Socio-demographic characteristics, Perception of personality

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Öz yeterlilik, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'li yılların sonlarına doğru Albert Bandura'nın ortaya attığı ve sosyal bilişsel öğrenme kuramına dayanan bir kavramdır (Bandura, 1977). Bu kavram Bandura (1994) tarafından kişinin belli bir amaca yönelik bir görevi başından sonuna kadar etkili ve etkin biçimde, sonuç alana dek devam ettirebileceğine dair olan inancı olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, kişinin kendi potansiyel, yetenek ve özelliklerine olan inancı da denilebilmektedir. Dahası öz yeterlilik kişinin yetenekli olmasından ziyade, var olan kaynaklarının farkında olup, bu kaynakları doğru ve uygun şekilde kullanabileceğine dair güven duymasıdır. Ayrıca öz yeterlilik kavramı, planlama, örgütlenme, organize olma gerekli yetenek ve yeterliliklerin bilincinde olunması ve zorluklar sonucu elde edilen kazanımların sağladığı güdülenme seviyesi gibi faktörleri kapsamaktadır (Yıldırım & İlhan, 2010; Topçu, 2018).

Öz yeterlilik; başarılı girişim ve tecrübeler, aynı koşullarda başarılı olan diğer insanların göstermiş olduğu başarı örnekleri, davranışlarla ilgili olumlu geri dönüşler ve olumlu duygu durumu gibi kaynaklardan beslenip etkilenmektedir (Yıldırım & İlhan, 2010). Öte yandan öz yeterlilik; kişinin duygusal, bilişsel, seçim yapma süreçleri ve motivasyon gibi psikolojik işlevlerini etkilemektedir (Bandura, 1994). Öz yeterliliği düşük ve yüksek bireylerin en temel farkı öz yeterliliği yüksek olanların zorluklar karşısında yıkılmadan ve yılmadan hedefe doğru ısrarcı bir şekilde yol almalarıdır (Bandura, 1997). Bu bağlamda öz yeterliliği yüksek bireyler, olası bir olumsuzlukta başarısızlığı kendinde değil, kullandığı yöntem ve stratejilerdeki aksaklık ve hatalarda ararlar (Tezcan, 1996; Tire,2011). Kişinin kendini öz yeterlilik açısından değerlendirdiği bir alanda ebeveynlikleridir. Çocuklarının gelişiminde önemli etkiye sahip olan anne babaların kendi ebeveynliklerine yönelik öz yeterliliklerinin yüksek olması, çocuklarını yetiştirirken karşılaştıkları zorluklarla mücadele etme, olası bir sorunda kendini değil tutum, davranış ve yöntemlerini sorgulama ve sorunlara çözüm odaklı yaklaşma eğilimlerini arttırmaktadır (Baybek, 2005).

Ebeveyn öz yeterliliği algısı, ebeveynin çocuğunu yetiştirmesine yönelik kendi kapasitesi ile ilgili yargı ve inançlarıdır (Aktaş, 2012;Dokuyan, 2016). Aksoy & Diken (2009) ebeveyn öz yeterliliğini, anne babaların ebeveynlik görevlerini uygun şekilde

yerine getirmeye dair beklentilerinin derecesi, çocuklarının gelişimine olumlu anlamda etki gösterdiklerine yönelik algıları ve yeterli ve gerekli ölçüde ebeveynlik yaptıklarına dair inançlarının derecesi olarak tanımlamaktadır. Bandura (1997), ebeveynlik uygulamalarının temelini yeterlilik inançları olduğunu söylemektedir.

Çocuğun hayatında önemli role sahip olan ebeveynlerin özellikle annelerin ebeveynliklerine yönelik olumlu algıya sahip olmaları önemlidir. Ebeveynliğe yönelik öz yeterlilik algısının olumlu olması, ebeveynlik görevini sağlıklı yerine getirmek için gereklidir. Ebeveynliğe yönelik olumlu algısı olmayan anne, çocuğu ile yeteri kadar ilgili olamamakta ve sağlıklı ilişkiler kurmakta zorlanmaktadır. Bu şekilde devam eden ilişki çocuğun gelişimini ve kişiliğini olumsuz etkilemektedir. Çocuğun içe dönük, güvensiz, çekingen ve bencil olmasına neden olabilmektedir (Erikçi, 2005; Kılıç, 2007; Kılıçarslan, 2012). Öte yandan, ebeveyn öz yeterlilik algısının yüksek olması, annenin çocuğuna karşı tutarlı ve doğru davranmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında, sağlık çalışanlarının ebeveyn öz yeterlilikleri değerlendirilip verilerin analizi yapılmıştır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Öz Yeterlilik İnançları

Öz yeterlilik inançları kavramını ele almadan önce “öz” ve “yeterlilik” kavramlarını ayrı ayrı açıklamak gerekmektedir. Öz kavramı daha çok benlik kavramı adı altında, felsefeci ve psikologlar tarafından ele alınmıştır. Öz kavramının ilk ortaya çıkışı Aristo'nun insan davranışlarını incelemesine dayanmaktadır (Argun, 2005; Altınay, 2012). Öz kavramı; Mead'e (1967) göre öz, insanların doğuştan gelmeyen ancak zamanla var olan bir özellik olarak görmektedir. Bu bağlamda öz kavramı, bireylerin diğer bireylerle olan etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan sosyal yaşantı, deneyim ve eylemler olarak ifade edilmektedir (Bolat, 2014).

Hamachek (1971) öz kavramı hakkında iki açıklama yapmıştır. İlk açıklamaya göre öz, bireyin kendisine dair görüşleri, düşünceleri ve duygularıdır. İkinci açıklamaya göre ise bireyin davranışlarını şekillendiren ve oluşturan psikolojik süreçlerin tamamını kapsamaktadır. (Dursun ve Yıldız, 2015). Epstein'e (1973: 408) göre öz kavramı, kendi içinde birçok alt sistemi barındıran, birçok bakış açısını içeren, deneyimler, yaşantılar ve eylemlerle biçimlenen, bireylerin kendilerine dair tüm algılarıdır.

Yeterlilik kavramının tanımlarına baktığımızda birçok araştırmacı farklı tanımlar yapmıştır. Bandura'ya (1994: 73) göre yeterlilik, bireylerin ulaşmak istediği sonuçlar için kendi performansını planlayıp, planlama sonucunda başarılı bir şekilde sonuca ulaşacağına dair kendine olan inancıdır (Bandura, 1997). Cantekin'e (2009: 32) göre yeterlilik, bir işin başarılı bir şekilde tamamlayabilmesi için öngörülen bilgi, beceri, tecrübe, tutum ve davranışlarıdır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere yeterlilik, mesleki anlamda bireylerin göstermiş olduğu performans olarak ifade edilebilir. Şahin'e (2004: 55) göre mesleğin yapılması için gerekli olan yeterliliğin bilinmesi gereklidir. Bu yeterlilikler doğrultusunda meslek insanının başarısı ölçülebilir (Akt., Ertürk, 2008; Rozan, 2011).

4.1.1. Öz Yeterlilik Kavramı

Öz yeterlilik İngilizce bir terim olan self-efficacy'den gelmektedir. Self-efficacy kelimesinin Türkçe karşılığı olarak öz etkilik, öz yeterlilik ve yetkinliktir. Bu üç kavram aynı gibi görünse de Türk alan yazınında, self-efficacy kelimesinin karşılığı öz yeterlilik olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve İlhan, 2010: 302). Öz yeterlilik kavramı ilk kez Bandura tarafından 1977 yılında “Bilişsel ve Davranışsal Değişim” kapsamında kullanılmıştır. Sosyal Bilişsel Teori'nin kurucusu olan Bandura (1986: 30) öz yeterlilik kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “Bireylerin belli bir performans seviyesine çıkmalarını sağlayacak davranışları planlama ve uygulama kabiliyetleri ile ilgili hükümleridir”. Bu hükümler, bireylerin bir iş ile ilgili görevleri ve işin getirdiği sorumlulukları ne kadar yerine getirebileceği ile ilgili bireyin kendini değerlendirmesini içermektedir (Bolat, Bolat ve Seymen Aytemiz, 2009: 215).

Bandura'dan başka bazı araştırmacılarda öz yeterlilik hakkında tanımlamalar yapmıştır. Luszczynska, Scholz ve Schwarzer (2005: 439), yapılması güç ve belirsiz olan görevleri yerine getirebilme ve özel yetenek gerektiren işlerde de başarılı olabilme konusunda kendine olan inanç olarak öz yeterliliği tanımlamıştır. Salas ve Cannon-Bowers (2001: 479) ise bireye verilen görevlerin ve sorumlulukların üstesinden geleceğine dair kendisine olan inancıdır.

Özerkan (2007: 28) öz yeterliliği, bireylerde var olan bilgi ve yeteneklerin kullanabilmesi için bireylerin bu özelliklerini fark etmeli ve bu özelliklerine inanmaları gerektiğini savunan sosyal öğren kuramı olarak ifade etmiştir. Zimmerman (2000: 82) ise öz yeterliliği, bireyin görevleri yerine getirebilme ve başarabilme konusundaki kişisel yargılarının toplamı olarak görmüştür (Akt., Ölçer ve diğerleri, 2016).

Wood ve Bandura (1989: 365) ise öz yeterliliği, bireylerin yaşantılarındaki olaylarda denetim kurabilmek için var olması gereken eylemler, bilişsel kaynaklar ve güdülemenin bir arada kullanılmasıyla ortaya çıkacak yeteneklerine olan inancıdır (Bandura, 1997). Bireye verilen sorumluluk ya da görevlerde başarılı olabilmesi için,

görevin ya da sorumluluğun gerektirdiği yetenekler bireyde var olmalıdır. Ayrıca, bireyin yeteneklerine olan inancının da yüksek olması gerekmektedir (Baybek, 2005).

Öz yeterlilik ile ilgili tanımlarda yer alan ortak noktalar şunlardır; bireylerin amaçları doğrultusunda bazı yetenekleri ve davranışları bir araya getirmeli, organize edebilmeli, önceki yaşantılarında elde ettikleri deneyimlerle şimdiki sorunların çözümünde bağlantı kurabilmeli, bu sayede farklı sorunların üstesinden gelebilmeli, karşılaşılan sorunlar sonucunda üstesinden gelmek için bütün çabayı göstermeli ve böyle zamanlarda duygularını kontrol edebilmelidir. Bandura'ya (1997: 2) göre bir işi yapma ve yaptığı işten başarılı olmada insanı harekete geçiren mekanizmaların başında inanç ve yeterlilik algıları yer almaktadır. Bireyler bir işle ilgili verilen sorumluluk ve görevleri yerine getirebileceklerini inandıkları, bu görev ve sorumlulukları yerine getirebilmedeki yeterlilik algıları, ne kadar yüksekse o işten başarılı olmaları o kadar yüksek olacaktır (Önel, 2006;Özçelik, 2014).

Öz yeterlilik kendi içinde üç kısımda değerlendirilmektedir. Bunlardan birincisi göreve olan öz yeterlilik algısıdır. Bu kısımdaki algıda bireyler görevlerindeki hedeflere ulaşmada kullanırlar (Rozan, 2011; Gürler, 2017). Ancak bu kısım öz yeterliliğin sadece bir bölümü olduğu için tek başına pek fazla anlam ifade etmez. Örneğin bir okul müdürü yönetsel işlerde öz yerlilik algısı yüksek olabilirken ilişkiler konusunda öz yeterlilik algısı düşük olabilir. İkinci kısım ise alana özel öz yeterlilik algısıdır. Birey kendi alanında ne kadar donanımlı ise öz yeterliliği o kadar yüksek olacaktır ve bunun sonucunda başarıya ulaşma oranı da artacaktır. Üçüncü kısım ise genel öz yeterliliktir. Bu kısımda bireyin karşılaşacağı bütün sorunlara karşı öz yeterliliğinin olmasıdır. Bu kısım diğer öz yeterlilik kısımlarına göre daha değişmez bir yapıdadır (Çetin, 2011: 74).

4.1.2. Öz Yeterlilik İnançlarının Kaynakları

Bandura (1994: 74-76) “İnsan Davranışları Ansiklopedisi”nde öz yeterlilik inancının dört kaynağından bahsetmektedir. Bu kaynaklar; tam ve doğru deneyimler (ustalık tecrübesi), dolaylı yaşantılar (temsili deneyim), sözel ikna, fiziksel ve duygusal durumlardır.

4.1.2.1. Tam ve doğru deneyimler (ustalık tecrübesi)

Öz yeterliliğin kaynaklarından olan tam ve doğru deneyimler, bireyin yaşamı boyunca tecrübelerle edindiği kesinleşen yeteneklerden oluşmaktadır. Tecrübelerle kesinleşen yetenekler bireylerin başarıları ve başarısızlıklarının toplamından meydana gelmektedir. Bu tecrübelerimiz bize verilen ya da üstlendiğimiz görevlerde başarıya ulaşmak için her seferinde farklı yollar sunmaktadır (Bandura, 1994: 73). Bireyler başarıya götüren yolları benzer işlerde de tekrar kullanacaktır (Aksoy ve Diken, 2009: 711). Başarıya götüren bu yollar bireyler için güdülenme kaynağıdır. Çünkü başarıya götüren yollar bireyde ödül etkisi yaratmaktadır (Yavuzer ve Koç, 2002: 38). Bireylerin yaşamlarında elde ettikleri tecrübeler, bireylerde herhangi bir sorun karşısında sorunun üstesinden nasıl geleceğine dair öz yeterlilik inançlarını geliştirmektedir. Bireylerde gelişen bu öz yeterlilik inançları beraberinde davranış değişikliğini de getirmektedir (Bandura, 1997: 7). Ancak kolay elde edilmiş öz yeterlilik inancı karmaşık durumlarda bireylerde belirsizliğe yol açar ve kolay kazanılan bu inanç kolaylıkla kaybedilebilir. Zor durumlarda elde edilen öz yeterlilik inancı en kalıcı öz yeterlilik inancıdır (Akşin ve diğerleri, 2016). Bu sayede bireyler, zor ya da sıkıntılı durumlarla karşılaştıklarında bütün olasılıkları dikkate alır ve bu durumdan güçlü bir şekilde kurtulmak için akılcı planlar yapar (Bandura, 1994: 73; Şahin, 2015).

4.1.2.2. Dolaylı yaşantılar (temsili deneyim)

Öz yeterlilik kaynaklarının ikincisi olan dolaylı yaşantılar, çevremizdeki bireylerin eylemleri sonucunda öğrendiğimiz yaşantılardır. Birey, başkalarını gözlemleyerek kıyaslamalarda bulunmakta ve bu kıyaslamalar sonucunda kendi becerilerinin farkına varmaktadır (Pajares, 2003: 140). Bireyler başkalarının başarılarını gözlemledikçe, kendisinin de bir şeyleri başaracağına olan öz yeterlilik inançları artmaktadır (Bandura, 1994: 73).

Bireyler öz yeterlilik inançlarını üst seviyede tutmaları için birden fazla bireylerin başarısını davranışları gözlemlemesi gerekmektedir. Bandura'ya (1994: 73-74) göre bireyler başkalarının yaşantılarını gözlemlerken, kendisinde bulunan karakteristik özelliklerin gözlemlediği kişide de bulunması önemli rol oynamaktadır.

Çünkü birey gözlemediği kişi ile ortak bir paydanın olması, edindiği yaşantıları daha iyi benimsemesine ve kendisinin de bu başarıyı yakalayabileceğine olan inancında daha yüksek olmasına neden olmaktadır. Bunun yanında birey, kendisine benzer gördüğü kişilerin sürekli çaba harcadıkları ve bunun sonucunda başarıya ulaştıklarını gördükçe, kendisinin de çaba harçayarak engellerin üstesinden gelip başarıya ulaşacağı inancında artacaktır (Erbil ve diğerleri, 2006). Bireyler örnek aldıkları kişilerde yeterlilik ve profesyonellik gibi özellikleri de aramalıdır. Çünkü yeterlilik ve profesyonellik gibi özelliklere sahip olan bireyler, yaşantılarını daha kolay başka insanlara aktarabilirler, içinde bulunduğu çevrenin sorunlarını çözüm bulmada yardımcı olurlar ve etrafındaki bireylere etkili çözüm yollarını öğretebilirler. Böylece gözlem yapan bireylerde öz yeterlilik duygusu oluşacaktır (Konay, 2006; Myers, 2015).

4.1.2.3. Sözel ikna

Korkmaz'a (2009: 230) göre sözel ikna, bireyin herhangi bir görevi başarıp başaramayacağına dair etrafındaki bireylerden aldıkları teşvikler ve nasihatlerdir. Bu teşvik ve nasihatler bireyin öz yeterlilik inancını olumlu yönde etkilemektedir. Öz yeterlilik kaynaklarının üçüncüsü sözel iknadır. Sözel ikna, bireyin herhangi bir görev için göstermiş olduğu performansa dair, etrafındaki bireyler tarafından, bireye atfedilen görevi başarılı bir şekilde yapacağını inandıklarına dair dönütler olarak ifade edilebilir (Coleman ve Karraker, 1997: 54). Dönütler olumlu ise bireyin öz yeterliliği artacaktır. Ancak olumlu dönütlere rağmen bireyler hala başarısız oluyorsa öz yeterlilikteki artış geçici olacaktır (Schunk, 1991: 96). Bu bağlamda sözel iknanın öz yeterlilik üzerinde kısıtlı bir etkisi olduğu söylenebilir. İknanın etki düzeyi bireylerin güvenilirliğine ve o alanda uzmanlığına göre değişiklik göstermektedir. Bireyler sözel iknalarda bu durumu dikkat etmektedirler (Bandura, 1977: 200). Örneğin; ilkokula giden bir öğrencinin öz yeterliliğini arttıracak sözel ikna arkadaşlarından gelirse etkili olmayabilir. Ancak bu sözel ikna sağlık çalışanları tarafından gelirse öğrencinin öz yeterliliğine olan etkisi daha büyük ve kalıcı olabilecektir. Brophy (1983: 206), öğrencilere verilecek olan dönütlerin etkili olabilmesi için, dönütlerin özellikli olması, olaylara göre farklılık göstermesi ve öğrencilerin olumlu davranışlarını desteklemesi gerekmektedir.

4.1.2.4. Fiziksel ve duygusal durumlar

Öz yeterlilik kaynaklarının dördüncüsü fiziksel ve duygusal durumlardır. Fiziksel ve duygusal durum, bireylerin olaylar karşısında kendinde oluşan fiziksel ve duygusal durumun öz yeterliliklerine olan etkisidir (Büyükşahin, 2009; Büyüktaşköprü, 2012). Burada önemli olan bireylerin olaylara yaklaşımda fiziksel ve duygusal olarak nasıl algıladıklarıdır. Örneğin; bir öğrencinin matematik dersinden sınava gireceğinde kalbinin hızlı hızlı atması, ellerinin terlemesi fiziksel bir durum ve bunun sebebi olarak da stres duygusal bir nedendir. Böyle bir fiziksel ve duygusal durumda olan öğrencinin öz yeterliliği düşük olacak ve sınavdan başarısız olacaktır. Ancak öğrencinin terlemesi ve kalbinin hızlı hızlı atması sınava yetişmek içinse, bu durum öğrencinin öz yeterliliğini etkilemeyecektir (Bandura, 1997a: 4).

Bireylerin olaylara karşı göstermiş oldukları olumlu tepkiler öz yeterlilik algılarını yükseltirken, olaylara karşı gösterilen olumsuz tepkiler öz yeterlilik algılarının düşmesine neden olmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009: 711). Bireyin öz yeterlilik algısını belirleyen unsurlar arasında stres ve kaygı bulunmaktadır. Bireyler ruhsal olarak rahat olduklarında üstlendikleri görevlerde başarılı olma öz yeterlilik duygusu yüksek olacaktır. Ancak ruhsal olarak umutsuz ve depresyon da olan bireyler görevlerini başarma konusunda emin olamayacaklar ve bu öz yeterlilik duygusunun azalmasına neden olacaktır (Bıkmaz, 2002: 200). Bireyler fiziksel ve duygusal olumsuzlukları değiştirmek için kendini gözlemlemeli, bunun için farklı çözüm yolları aramalı ya da dolaylı yaşantılar sayesinde nasıl kurtulacağını öğrenmelidir.

2.1.3. Sağlık Çalışanlarında Öz Yeterlilik İnançları

Bireylerin potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmesini sağlamada bireyin öğrenmesine rehberlik etme sorumluluğunu üstlenen sağlık çalışanlarının öz yeterlilik inançları sorumluluklarını yerine getirebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu durum sağlık çalışanlarının öz yeterlilik inançlarının önemini ortaya koymaktadır (Kurt, 2012: 195-196). Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy ve Hoy (1998: 220-222) göre sağlık çalışanları öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının belirli bir program dâhilinde belirlenen öğretim görevini en iyi şekilde ortaya koyabilmesi için gerekli olan davranışları planlama ve bunları başarılı bir şekilde ortaya koyabileceğine olan inançtır. Sağlık çalışanları öz yeterlilik inançları konusunda yapılan ilk araştırma,

Gibson ve Dembo'nun 1984 yılında ilkokul sağlık çalışanları üzerinde yaptığı çalışmadır. Çalışmada öğrencilerine bir şeyler öğretebileceğine inan ve kendine güvenen sağlık çalışanlarının daha başarılı olacağı belirtilmiştir (Özözgü, Bektaş, Arıkan ve Şimşek, 2017: 1062).

Sağlık çalışanlarında yüksek bir öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının daha verimli, etkili ve kararlı olmasını sağlayacaktır. Goddard ve Goddard'a (2001: 808) göre sağlık çalışanlarının öz yeterlilik inançlarının yüksek olması; sınıf yönetimi konusunda daha insancıl bir tutumu benimsemesine, eğitimle ilgili gelişim ve değişimleri takip etmesine, sağlık çalışanlarındaki doyumunu arttırmasına ve velilerin okulla ilgili bağlarının güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Sağlık çalışanları öz yeterlilik inançları azaldıkça, sağlık çalışanlarının eğitim anlayışları daha geleneksel yöntemlere dayanmaktadır. Sınıf yönetiminde kontrolü elinde tutmak için baskıcı bir tutum sergilemektedir. Atıcı'ya (2001: 284-286) göre sağlık çalışanları öz yeterlilik inançları yüksek olan sağlık çalışanları, öğrenci merkezli yöntemi tercih eder, zaman yönetimi etkilidir, öğrencilerin doğru davranışlarından dolayı öğrencilerini pekiştirirler, verimli, güvenli, etkili ve iyimser bir yapıya sahiptirler, olumsuz durumlar karşısında akılcı çözümler üretebilirler, öğrencilerini kolay güdüleyebilirler ve daha kolay ikna edebilirler. Ancak öz yeterlilik inançları düşük olan sağlık çalışanlarında ise, sağlık çalışanları merkezli yöntem tercih ederler, zaman yönetiminde sıkıntı yaşarlar, öğrencilerin doğru cevaplarını çoğu zaman pekiştirmezler, öğrencileri eleştirirler, olumsuz durumlar karşısında öfke ve sıkıntı duyarlar, sınıf yönetiminde cezalandırıcı ve sert bir disiplin anlayışları vardır (Coleman ve Karraker, 2001; Çabuk, 2010; Ertavuz, 2006 Güriş ve Astar,2019).

4.1.4. Sağlık çalışanları Öz Yeterliliği İnançlarının Alt Boyutları

Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt (2017: 22) yaptığı çalışmada sağlık çalışanları öz yeterlilik inançlarını dört alt boyutta incelemiştir. Bu dört alt boyut; akademik öz yeterlilik, mesleki öz yeterlilik, sosyal öz yeterlilik, entelektüel öz yeterliliğidir.

4.1.4.1. Akademik öz yeterlilik inançları

Akademik öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının bireyin öğrenme etkinliklerini düzenleyebilmesi akademik öz yeterlilik olarak ifade edilebilir. Bu

bağlamda sağlık çalışanlarının akademik öz yeterliliklerine olan inançlarını arttırabilmek için, alanındaki gelişmelerini yakından takip etmeli, bilgilerini sürekli güncellemeli, hizmet içi eğitimlerle bilgilerini tamamlamalı ve kendi alanıyla ilgili projeler üretmelidir (Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt, 2017: 23). Yani akademik öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının kendi alanındaki bilgi birikimine olan güvenleriyle doğrudan ilişkilidir.

4.1.4.2. Mesleki öz yeterlilik inançları

Mesleki öz yeterlilik inançları sağlık çalışanlarının kendi mesleki donanımına ait öz yeterliliğini tanımlamaktadır. Bu bağlamda sağlık çalışanları, zamanlarını ekonomik kullanmalı, öğretim ortamını öğrencilerin daha iyi anlayabileceği şekilde düzenlemeli, sınıftaki yönetimi etkili bir şekilde yönetebilmeli, öğrencilerin güdülenme düzeylerini en üst seviyede tutabilmeli ve kendi meslektaşlarıyla bilgi alışverişinde bulunabilmelidir (Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt, 2017: 23). Bu nedenle mesleki öz yeterlilik inançlarına sahip olan sağlık çalışanları sınıf atmosferini olumlu yönde etkilemektedir (Bandura, 1993: 126).

4.1.4.3. Sosyal öz yeterlilik inançları

Sosyal öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının bulunduğu toplumda pozitif ilişkiler kurabilme ve içinde bulunduğu ortamlarda kendini rahatlıkla ifade edebilme yeterliği olarak ifade edilebilir (Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt, 2017: 23). Palancı'ya (2004: 35) göre sosyal öz yeterlilik inançları, birey için bir çeşit sosyal güvenlik görevi görmektedir. Çünkü sosyal öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanları için sosyal bir ortam oluşturmakta ve bu ortam onlar için her konuda destek olmaktadır.

4.1.4.4. Entelektüel öz yeterlilik inançları

Entelektüel öz yeterlilik inançları, sağlık çalışanlarının herhangi bir olayı ya da edindikleri yeni bir bilgiyi bilişsel süreçleri kullanarak yorumlaması, benimsemesi, sentezlemesi ve değerlendirmesi için gerekli olan öz yeterlilik olarak ifade edilmektedir. Örneğin, sağlık çalışanlarının yeni eğitim programlarını nasıl kullanabileceğini anlamlandırması, eğitim ile ilgili gelişimleri yorumlayabilmesi, ortaya çıkan sorunları bilimsel bir bakış açısıyla sentezleyebilmesi ve çıkan sonuçları değerlendirebilmesidir (Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt, 2017: 23).

4.1.5. Ebeveyn Öz Yeterlilik Algısı

Ebeveyn öz yeterliliği algısı, ebeveynin çocuğunu yetiştirmesine yönelik kendi kapasitesi ile ilgili yargı ve inançlarıdır (de Montigny ve Lacharite, 2005). Aksoy & Diken (2009) ebeveyn öz yeterliliğini, anne babaların ebeveynlik görevlerini uygun şekilde yerine getirmeye dair beklentilerinin derecesi, çocuklarının gelişimine olumlu anlamda etki gösterdiklerine yönelik algıları ve yeterli ve gerekli ölçüde ebeveynlik yaptıklarına dair inançlarının derecesi olarak tanımlamaktadır. Bandura (1997), ebeveynlik uygulamalarının temelinin yeterlilik inançları olduğunu söylemektedir.

Çocuğun hayatında kilit role sahip olan ebeveynlerin özellikle annelerin ebeveynliklerine yönelik olumlu algıya sahip olmaları önemlidir. Ebeveynliğe yönelik öz yeterlilik algısının olumlu olması, ebeveynlik görevini sağlıklı yerine getirmek için gereklidir. Ebeveynliğe yönelik olumlu algısı olmayan anne, çocuğu ile yeteri kadar ilgili olamamakta ve sağlıklı ilişkiler kurmakta zorlanmaktadır. Bu şekilde devam eden ilişki çocuğun gelişimini ve kişiliğini olumsuz etkilemektedir. Çocuğun içe dönük, güvensiz, çekingen ve bencil olmasına neden olabilmektedir (Çağdaş & Seçer, 2002 akt. Çiftçi Topaloğlu, 2013). Öte yandan, ebeveyn öz yeterlilik algısının yüksek olması, annenin çocuğuna karşı tutarlı ve doğru davranmasına katkı sağlamaktadır.

Ebeveyn öz yeterliliği; annelik yaşından, bekâr anne olma durumundan, sosyal desteklerden ve sosyo-ekonomik durumdan etkilenmektedir (Aksoy & Diken, 2009). Ayrıca annelerin yaşadıkları stres ve depresyon, ebeveyn öz yeterliliklerine olumsuz etki etmekte buna bağlı olarak çocuklarda davranış problemleri görülmekte ya da annelerin çocuklarının davranışlarını olumsuz algılama eğilimi artmaktadır (Hassall, Rose ve McDonald, 2005 akt. Dursun & Yıldız Bıçakçı, 2015).

Öte yandan, öz yeterlilik düzeyi ile ebeveynlik becerileri ve kalitesi arasında ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, ebeveyn öz yeterliliğinin yüksek oluşu; anne babaların daha duyarlı, etkili, cezalandırıcı olmayan bakım verme eğilimleri, uygun ve uyumlu ebeveyn becerileri ile ilişkilidir (Büyüktaşkapu, 2012). Benzer şekilde, ebeveyn öz yeterliliğin yüksek oluşu, özellikle anne ve çocuklara, sağlıklı ve pozitif anne çocuk ilişkisi, duyarlı ve ilgili anne tutumları, olumlu duygu durum ve ruh hali ve daha düşük depresyon ve daha az psikolojik sorunlar gibi katkılar sağlamaktadır (Öztürk & Giren, 2015). Ayrıca, annelerin ebeveyn öz yeterlilikleri ile çocuklarının

sosyal, bilişsel ve dil gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Aksoy & Diken, 2009).

Ebeveyn öz yeterliliği yüksek ebeveynler, çocuklarının gelişmelerini olumlu anlamda destekleyecek uygun koşulları sağlamakta yüksek kapasite ve potansiyele sahip iken (Coleman ve Karraker, 2000), düşük ebeveyn öz yeterliliği olan ebeveynler ise olası bir sorunda yüksek kaygı ve gerginlik hissedip, zorluklardan korkan ve zorlu görevlerden kaçan bir tutum sergilemekte ve kendi yeterliliklerine dair inançları zayıf olmaktadır (Weaver ve diğerleri, 2008 akt. Öztürk & Giren, 2015).

Dahası, ebeveyn öz yeterliliği yüksek anneler, çocuğunu koşulsuz kabul etme, çocuğuna gerekli uyararı sağlama ve çocuğu ile olumlu etkileşim içinde olma konusunda başarılı iken, düşük ebeveyn öz yeterliliği olan anneler ise, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kuramamakta, çocuklarının davranışlarını olumsuz algılamakta ve problemlili davranışlarıyla baş etmede zorlanmaktadır (Coleman, 2003; Elibol vd., 2007). Buna göre, annelerin ebeveynliklerine yönelik öz yeterlilik algıları, çocuk gelişimini doğrudan etkilemektedir (Akt. Dursun & Yıldız Bıçakçı, 2015). Çocuğun gelişimine etki eden ve annelerin öz yeterlilik algılarından etkilenen bir diğer faktör ise, annelerin ebeveyn tutumlarıdır.

4.2. Ebeveyn Tutumları

Tutum, kişinin kendine, belli bir nesneye ya da olaya yönelik bilgi ve deneyimlerine dayanarak duygu düşünce ve davranışlarını oluşturan ön eğilimdir (Baysal, 1981). Tutumlar; doğuştan gelmeyip sonradan kazanılan tecrübe, taklit, pekiştirmeler ve sosyal öğrenmeler sonucu oluşur (Kağıtçıbaşı, 2005). Ebeveyn tutumları ise anne babaların çocukların sosyal, psikolojik ve kişilik gelişmelerine etki edecek şekilde olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Yavuzer, 1998). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları çocukların kendilerini algılamalarını, sosyal ilişkilerini ve duygusal gelişmelerini şekillendirmektedir (Akt. Yılmaz, 2014).

Ebeveyn tutumları çocuk gelişiminde ve çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde önemli rol oynamaktadır.

4.2.1. Baumrind'in Ebeveyn Tutumları Sınıflaması

Baumrind (1971) anne baba tutumlarının etkileri üzerine çalışma yapan en önemli kişilerden biridir. Baumrind'in ebeveyn tutumları ile ilgili sınıflandırması ise birçok çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Baumrind; kontrol, açık iletişim, olgunluk beklentisi ve bakım/destek olmak üzere dört boyuttan bahseder. Kontrol boyutu, anne babaların çocuklarına koydukları kuralları ve çocuklarının bu kuralları ne derece yerine getirmek zorunda olduklarını içerir (Gürsoy ve diğerleri, 2004). Açık iletişim boyutu, ebeveynlerin kararlarında ne derecede çocuklarına danıştıkları, onların düşüncelerine ne derecede önem ve saygı gösterdikleri ve çocuklarına getirdikleri sınırlamaların nedenlerini ne şekilde açıkladıklarını kapsar. Olgunluk beklentisi, ebeveynlerin çocuklarını tüm gelişim alanlarında ne oranda desteklediklerini gösterir. Bakım/destek boyutu ise, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarını giderirken ne derece sevgi dolu, içten ve yakın davrandıklarını gösterir (Seçer, 2008; Santract, 2012).

Baumrind bu dört boyutu içeren üç ebeveyn stilinden bahseder. Bunlar; demokratik, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarıdır (Baumrind, 1967, 1971). Daha sonra Maccoby ve Martin, ilgisiz ebeveyn tutumu olarak adlandırdıkları dördüncü bir ebeveyn tutum tarzını eklemiştir (Maccoby & Martin, 1983).

Baumrind (1971), ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumlarında ölçülü olmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Ebeveynin aşırı müdahaleci, cezalandırıcı olmaması kadar mesafeli ve ilgisiz de olmaması gerekmektedir. Çocuklarına karşı ilgili, şefkatli ve aynı zamanda da sınır ve kural koyabilen ebeveyn olmak önemlidir. Baumrind (1971) ebeveyn tutumlarını dört aşamada ele almıştır (Akt. Santrock, 2012):

Otoriter ebeveyn, çocuklarının kendi çizdikleri sınırlara itaat etmelerini ve belli kalıplar içinde olmasını bekleyen, aşırı kuralcı ve kontrolcü anne babalardır. Çocuklarına seçim hakkı vermeyen, özel alan tanımayan, anlayışsız, hoşgörüsüz ve baskıcı bir tutum sergilerler. Çocuklarını eğitime ve terbiye etmede ceza yöntemini uygulurlar. Çocuklarının hata ve yanlışlarına karşı toleransları düşüktür. Eleştirel ve çoğu zaman yargılayıcıdır. Çocuklarından beklentileri yüksek olduğu halde kendileri çocuklarının istek ve ihtiyaçlarını göz ardı ederler. Otoriter ebeveynlerin çocukları; genellikle mutsuz, tedirgin, kaygılı, çekingen, stresli ve öz güveni düşük çocuklardır. Rekabet ortamlarından ve kendilerini bir başkasıyla kıyaslayacakları

durumlardan kaçınırlar. İletişim becerileri ve bir işi başlatma girişimlerinde başarısızdırlar (Çetinkaya ve diğerleri, 2006; Çiftçi, 2013; Demir, 2015).

Demokratik ebeveyn, çocuklarını olduğu gibi kabul eden, sevgi dolu, anlayışlı ve destekleyici anne babalardır. Bu ebeveynler, çocuklarının bağımsız bir birey olmalarını teşvik ederken, uyulması gereken kurallara önce kendileri uyarak kuralların çocukları tarafından benimsenmesi ve içselleştirilmesine öncülük ederler. Çocuklar seçimlerinde belli sınırlar içinde özgürdürler. Demokratik ebeveynler, çocuklarının ilgi, istek ve yetenekleri önemseyip, onlara uygun ortam ve koşullar oluşturarak destek olurlar (Olaş, 2006). Çocuklarından yapabildiklerinden fazlasını beklemezler. Hata ve yanlış yapmalarına karşı toleranslıdırlar ve yapıcı değerlendirmelerde bulunurlar. Aile içinde söz hakkına sahip olan çocuklar, kendilerini ifade etme imkânı buldukları için iletişim becerileri gelişir. Demokratik ebeveyn tutumlarıyla yetişmiş çocuklar, mutlu, öz güvenli, sorumluluk sahibi ve sosyaldirler. İnsan ilişkilerinde ve çevreyle uyum sağlamada beceriklidirler. Otoriteye ve kurallara saygılı olan bu çocuklar, üretken, girişimci ve başarılıdırlar.

İhmalkâr ebeveyn, çocuklarına karşı ilgisiz ve vurdumduymaz tavırlar sergileyen anne babalardır. Çocuklarının varlığı ve yokluğunu fark etmeyen, hoşgöründen farklı olarak boş vermiş tutum içindedirler. Bu ailedeki çocuklar ebeveynlerinin öncelikleri arasında olmadıklarını düşünürler (Seçer, 2012).Ebeveynleriyle iletişimleri zayıf olan çocuklar yalnızlık ve değersizlik duyguları içindedirler. İhmalkâr ebeveynlere sahip çocuklar, öz güveni ve öz saygısı düşük, insan ilişkilerinde başarısız ve saldırgan tavırlar sergileyebilen çocuklardır. Dikkat ve ilgi çekmek için etrafına ve kendilerine zarar verebilirler. Ailesine ve kendisine yabancılaşan bu çocukların, hayattan ve kendilerinden beklentileri düşüktür (Çudaroğlu, 1985; Demirtaş, 2001; Dilek ve Aksoy, 2013).

İzin verici (Hoşgörülü) ebeveyn, çocuklarına aşırı ilgi gösteren, her istediğini yapan, sınır koymayan anne babalardır. Bu ebeveynler, çocuklarına karışmadıklarında çocuklarının üretken ve öz güveni yüksek çocuklar olacaklarına inanırlar. Fakat bu ebeveyn tutumuyla yetişmiş çocuklar, başkalarına saygı duymayan, kendi davranışlarını kontrol edemeyen, hükmedici, bencil ve uyumsuz olabilmektedir. Sosyal ilişkilerinde problem yaşayan bu çocuklar, ilişkilerinde talepkar olan ve hep

kendi istediklerini yapma eğiliminde olmaktadırlar (Tunç, 2002; Uyanık ve diğerleri, 2014

Baumrind'in yaklaşımını esas alan sonraki çalışmalar, ebeveyn tutum stillerinin, ilgi (kabul) ve kontrol (disiplin) olmak üzere iki temel boyutun kesişmesiyle oluşan dört kategori olarak değerlendirilmesinin daha doğru olacağını öne sürmüşlerdir (Darling ve Steinberg, 1993; Maccoby ve Martin, 1983; Steinberg, Mounts, Lamborn ve Dornbusch, 1991 akt. Sümer, Gündoğdu Aktürk & Helvacı, 2010).

Dört kategori ilgi (kabul) ve kontrol (disiplin) temel boyutlarının yüksek ve düşük düzeylerinin farklı kesişimleri olarak tanımlanmıştır. Boyut düzeyinde oluşan sınıflamada yüksek ilgi ve yüksek kontrol düzeyinin kesişimi demokratik ebeveyn tutum tarzı ve düşük ilgi ve yüksek kontrol düzeyinin kesişimi otoriter ebeveyn tutum tarzları olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlama, Baumrind'in demokratik ve otoriter ebeveyn tutum stilleri ile benzerken, bu modelde Baumrind'in izin verici ebeveyn olarak tanımladığı stili iki farklı kategori ile tanımlanmaktadır. Buna göre, yüksek ilgi ve düşük kontrolün birlikte görülmesi izin verici-şımartan ebeveyn tutum tarzı olarak tanımlanırken, ilgi ve kontrol düzeyinin düşük olduğu durum ihmalkâr ebeveyn tutum tarzı olarak tanımlanmıştır (Sümer, Gündoğdu Aktürk & Helvacı, 2010).

Baumrind, ebeveyn tutum stillerinin çocuk üzerindeki etkilerine yoğunlaşırken, bir diğer kuramcı olan Rohner ebeveyn tutumlarından ziyade çocukların ebeveynlerinin tutumlarını nasıl algıladıklarına vurgu yapmıştır.

4.2.2. Rohner'in Ebeveyn Kabul ve Reddetme Kuramı

Ronald P. Rohner tarafından ortaya atılan, Ebeveyn Kabul ve Red Kuramı (Parental Acceptance-Rejection Theory), anne, baba ve çocuk ilişkisinde çocuğun algıladığı kabul veya reddedilme nedenlerinin, sonuçlarının ve bunun çocuk üzerindeki duygusal, davranışsal ve sosyal-bilişsel etkilerinin açıklandığı bir sosyalleşme kuramıdır. Daha sonraları, "Kişilerarası Kabul Red Kuramı" olarak da adlandırılan bu kuram, çocuk ve yetişkinlerin ebeveynlerinin davranışlarına yönelik subjektif algı ve yorumlamalarını içermektedir. Ayrıca, Rohner bu teorisinde, çocukluk çağında algılanan ebeveyn kabul ve reddinin kişilerin sonraki

dönemlerindeki (çocukluk ve yetişkinlik) psikolojik uyumları üzerindeki etkilerini incelemiştir (Rohner, 1975, 1986) Rohner (1986), farklı toplumlarla yaptığı birçok çalışmaların sonucunda, sıcaklık alma ihtiyacının evrensel bir ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşmıştır. Her insan kendisi için önemli olan kişilerden sıcaklık alma ihtiyacı hisseder.

Kuramın sıcaklık ve kontrol olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Ebeveyn sıcaklık boyutunu; olumlu tarafında ebeveyn kabulü (sevgi, sıcaklık, şefkat) ve olumsuz tarafında ebeveyn reddi (sevgi ve sıcaklık eksikliği, fiziksel ve sözel yaralayıcı davranışlar) oluşturmaktadır. Ebeveyn kontrol boyutu ise, bir ucunda aşırı kısıtlayıcı ve diğer ucunda aşırı izin verici ebeveyn davranışlarının bulunduğu iki uçlu uzantıdan oluşmaktadır (Pettingill ve Rohner, 1985). Ebeveyn sıcaklık boyutu, ebeveyn ve çocuk arasındaki bağın kalitesine ve ebeveynin çocuğuna duygularını ne şekilde ifade ettiğine odaklanır. Ayrıca bu kuram, ebeveynin çocukla olan etkileşimine ve çocuğun bu etkileşimi nasıl algıladığına diğer bir ifadeyle çocuğun ebeveyn kabul ve reddine yönelik zihinsel tasarımı ve subjektif algısına yer vermektedir (Rohner, 1986 akt. Eryavuz, 2006).

Ebeveyn kabulü, anne ve babanın çocuğuna karşı sıcaklık, şefkat, yakınlık ve sevgisinin sözel ve/veya fiziksel olarak ifade edilmesidir. Anne babalar, öpme, okşama, gülümseme, kucaklama gibi fiziksel olarak çocuklarına sevgilerini ifade edebildikleri gibi, güzel sözler söyleme, takdir etme, övme, şarkı söyleme ve hikayeler anlatma gibi sözel olarak da sevgilerini gösterebilmektedir. Ebeveynin çocuğuna sevgi göstermesi, bakım, onay ve destek vermesi gibi davranışlar çocuğunu kabul edişinin davranışsal yansımasıdır.

Ebeveynin çocuğunu reddetmesi ise, çocuğuna karşı sevgi, şefkat ve sıcaklık hissetmemesi veya bu duyguları açıkça göstermemesidir. Rohner'e (1986) göre, çocuklar dört şekilde anne babaları tarafından reddedildiğini algılar. Ebeveynleri tarafından sevgi, şefkat ve sıcaklık görmediklerinde, ebeveynleri düşmanca hisler taşıyıp, saldırgan tavırlar sergilediklerinde, ebeveynleri kayıtsız kalıp onları ihmal ettiklerinde ve son olarak, ebeveynleri tarafından görünür bir reddetme, düşmanlık ve ihmal olmadığı halde çocukların anne babaları tarafından sevilmediğini düşünmeleri şeklinde olmaktadır.

Ebeveynlerin görünür bir reddetme göstermedikleri fakat çocukların ise ebeveynleri tarafından reddedilme ve sevilme algısı olarak da ifade edilen ayrışmamış red, açıkça davranışsal ifade olmaksızın çocukların ebeveynleri tarafından yok sayılma, reddedilme ya da sevilme inancını taşımalarıdır.

Ebeveyn kontrolü ile çocukların davranışlarının ebeveynleri tarafından ne kadar sınırlandırıldığı ve bu sınırlamalarda ebeveynlerin ne kadar ısrarcı ve zorlayıcı oldukları kastedilmektedir. Ebeveyn kontrol boyutunun bir ucunda çocuklarının davranışlarını nadiren veya hiç sınırlamayan düşük kontrollü ebeveynler ile (izin verici), diğer ucunda ise çocuklarına kural koyup sürekli sınırlama getiren ve çocuklarını sık sık denetleyen yüksek düzeyde kontrollü ebeveynler (kısıtlayıcı) yer almaktadır.

Ebeveynler genellikle çocuklarına evdeki görevler, kurallara uymak, ahlaki değerler, saldırganlık, cinsellik ve tuvalet eğitimi gibi konularda sınırlama getirirler. Fakat izin verici ve düşük düzeyde kontrolcü ebeveynler, güvenlik ile ilgili durumlar dışında çocuklarına kural koymayıp, çocuklarını yönlendirmezler. Bunun aksine kısıtlayıcı ve yüksek düzeyde kontrolcü ebeveynler, çocuklarının her yaptığını, her adımını kontrol etme eğilimindedirler. Çocuklarına sürekli kural koyup bu kurallara uymalarını beklerler. Bu ise çocuklarının bağımsız hareket etmesini ve belli becerileri destek almadan yapmasını sınırlandırır (Rohner & Rohner, 1981). Ebeveyn Kabul Red Kuramının temellendiği fenomenolojik yaklaşıma göre, çocuklarının ne yaşadığı değil bu yaşadıklarını nasıl algıladığı ve anlamlandırdığı önemlidir. Bu açıdan bakıldığında ebeveyn tarafından reddedilme bir yargı değil, çocuğun reddedildiğine dair inancı ve algısıdır (Akt. Eryavuz, 2006).

Son yıllarda Barber (1996) ve Barber, Maughan ve Olsen (2005), demokratik ve otoriter ebeveyn tutumlarında yüksek düzeyde olan kontrol (disiplin) boyutu yerine davranışsal ve psikolojik kontrol kavramını ortaya atmışlardır (Akt. Sümer, Gündoğdu Aktürk & Helvacı, 2010). Davranışsal kontrol, anne babaların çocuklarına kurallar koyarak ve çocuklarının davranışlarını gözlemleyerek onları takip ve kontrol etmeleri şeklinde tanımlanabilir. Davranışsal kontrolün en temel özellikleri, çocuğun davranışlarını gözlemlemek, bunlar hakkında bilgi sahibi olmak ve disiplinde

tutarlılıktır. Psikolojik kontrol ise çocuğun ne düşüneceğini ve hissedeceğini kontrol etmek isteği olarak tanımlanabilir (Barber, Olsen ve Shagle, 1994). Psikolojik kontrol çok boyutlu bir ebeveyn davranışıdır ve genellikle suçluluk yaratma, sevgiyi geri çekme, aşırı müdahale ve disiplin amaçlı aşırı mesafeli davranma gibi ebeveyn davranışlarını kapsar (Öztürk, Kındap ve Sayıl, 2006). Bu nedenle, davranışsal kontrolün genellikle olumlu davranışsal ve gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğu, psikolojik kontrolün ise en başta içselleştirme davranışı olmak üzere birçok olumsuz davranışsal ve gelişimsel sonuçla ilişkili olduğu bulunmuştur (Akt. Sümer, Gündoğdu Aktürk & Helvacı, 2010).

Günümüzde anne baba tutumları, ebeveyn desteği, ebeveyn kabulü, özerklik verme, izleme ve cezalandırma gibi değişik boyutlarda değerlendirilmektedir (Sevim, 2013 akt. Yılmaz, 2014). Bu araştırmada da algılanan anne tutumları; tepkisellik, davranış beklentisi, davranışları yönlendirme, psikolojik kontrol ve özerkliği destekleme olarak ele alınmaktadır. Tepkisellik ve özerkliği destekleme demokratik anne tutumlarıyla, davranış beklentisi, davranış yönlendirme ve psikolojik kontrol ise baskıcı-otoriter anne tutumlarıyla eşdeğer tutulmuştur (Söylemez, 2004).

Ebeveyn tutumlarının çocukların gelişimi üzerindeki etkileri ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Bunlardan biri de ebeveyn tutumlarının çocukların benlik saygıları üzerindeki etkileridir. Demokratik ve kabul edici ebeveyn tutum ve davranışlarının çocukların ve ergenlerin benlik saygısına doğrudan ve olumlu etkileri olduğu gibi (Coopersmith, 1967; Rosenberg, 1965), otoriter ve baskıcı ebeveyn tutumlarının da benlik saygısına olumsuz etkileri bulunmaktadır. Araştırmalara göre, ebeveyn tutumlarının kabul ve kontrol boyutları, çocukların akademik başarısı, sosyal yeterliliği ve benlik saygılarıyla ilişkili bulunmaktadır (Baumrind, 1971; Maccoby & Martin, 1983). Steinberg ve diğerleri de (1992), anne babalarından yeterince sevgi ve ilgi görmeyen çocukların sosyal yeterliliği ve benlik saygılarının düşük, bağımlılıklar ve suça yönelme gibi olumsuz davranışlara eğilimlerinin ise yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Akt. Aktaş Özkafacı, 2012).

5. MATERYAL VE METOD

5.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırmacının çalışırken yaptığı gözlem ve görüşmelerde, sağlık çalışanlarının ebeveynliklerinde sorunlar yaşadıklarını ve bunların kendi hataları olduğunu düşündüklerini gözlemlemiştir. Özyeterliliklerinin istatistiksel olarak belirlenmesinin, bu konuda ebeveynlerin kendilerine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu amaçla araştırma İstanbul ilinde bir kamu hastanesinde sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterliliklerinin değerlendirilmesi amacıyla uygulanmış, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

5.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışma yapılan hastanenin istatistik biriminden çalışan evli personel sayısı öğrenilmiş ve yaklaşık 2000 personel çalıştığı tespit edilmiştir. G-POWER Güç Analizinde yapılan hesaplama ile %85 güç değeri, 0,05 güven aralığı düzeyinde örnekleme en az 267 çalışanın dahil edilmesinin yeterli olacağı belirlenmiştir.

Örneklem Seçim Kriterleri:

1. Çalışma yapılan hastanede çalışıyor olması
2. Evli veya boşanmış olması
3. En az bir çocuğa sahip olması

5.3. Hipotezleri

H0 Hipotezi: Sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterliliklerini yaş, eğitim, meslek grubu ve ekonomik durum gibi sosyodemografik özellikler etkiler.

H1 Hipotezi: Sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterliliklerini çalışma saatleri ve vardiyalı çalışma sistemi etkiler.

H2 Hipotezi: Sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterliliklerini çocuğun bakımı ile ilgilenen kişi etkiler.

H3 Hipotezi: Sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterlilikleri düşüktür.

5.3. Araştırmanın veri toplama süreci

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmada, sağlık çalışanlarında ebeveyn özyeterlilik düzeyinin incelenmesinde anket yöntemine başvurulmuştur. Anket içerisinde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyan soruların yanında ebeveyn özyeterlilik ölçeği yer almaktadır. Sosyo-demografik özellikler içerisinde katılımcıların yaş, eğitim durumu, meslek, medeni durum ve ekonomik durum, yaşanan aile tipi, günde kaç saat çalışıldığı kaç saat nöbet tutulduğu, çocuk sahiplik durumu, sahip olunan çocukların yaş aralıkları ve çocuğun bakımında eşin destek olup olmadığı gibi sorulara yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde ebeveyn özyeterlilik ölçeği yer almaktadır. Ölçek 1: Kesinlikle katılmıyorum ile 7: Kesinlikle katılıyorum arasında olacak şekilde 7'li likert olarak yapılandırılmıştır. Ölçek içerisinde toplam 17 ifade yer alır. Ölçek, Guimond, Moore, Aier, Maxon tarafından geliştirilmiş, Türkçeye ise Cavkaytar ve arkadaşları (2014) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin yapılan güvenilirlik düzeyinde Cronbach's Alpha katsayısı 0,95 olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda bu oran 0,96 olarak tespit edilmiştir.

5.4. Araştırmanın Yasal ve Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel olmayan etik kurulundan yazılı olarak (Etik kurul izin no: 10840098-604.01.01-E.5017) izin alınmıştır. (EK-5)

5.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 26 programı ile yapılmış ve %85 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Araştırmada anket uygulaması sonucu elde edilen analizinde aşağıdaki yöntemlere başvurulmuştur. Cronbach's Alpha: Anket içerisinde yer alan ölçek ifadelerinin güvenilir olup olmadığının tespiti amacıyla kullanılmıştır. Normallik Testi: Anket sonucu elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespiti amacıyla kullanılmıştır. Tanımlayıcı İstatistikler: Anket içerisindeki ölçek ifadelerine ait tanımlayıcı istatistiklerin ortaya konmasında başvurulmuştur.

Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis H Testleri: Araştırmada normal dağılım göstermeyen verilerde ikili değişkene göre karşılaştırma yapılmasında Mann Whitney U testi, ikiden fazla değişkene göre karşılaştırma yapılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

LSD: Gruplardaki birey (n) sayılarının eşit olmadığı durumlarda kullanılabilen bir karşılaştırma testidir. Kullanım amacı, gruplar arasında ortaya çıkan anlamlı farklılığın kaynağının tespit edilmesidir. Araştırmada yer alan Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri sonucu elde edilen sonuçların anlamlılık düzeyinin değerlendirilmesinde 0,05 değerini baz alınmıştır.

5.6. Araştırmanın Sınırlılıklar

Sağlık alışanları üzerinde yapılan bu araştırmanın kapsamı, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Eğitim ve Araştırma Hastanesi çalışanlarıyla sınırlı tutulmuştur. Bu nedenle, araştırma sonuçlarının diğer bütün sağlık çalışanlarına genellenemez olması araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.

Bu araştırma için sağlık çalışanlarının tercihinde basit tesadüfi örnekleme yönteminin tercih edilmesi sınırlılık olarak ifade edilebilir.

Bir diğer sınırlılık, araştırmada değerlendirme yöntemi olarak anket yönteminin kullanılmasıdır.

Araştırma veri toplama aşamasında kullanılan literatür taraması ve Sağlık alışanlarının görüşlerinin alınmasında kullanılan Kişisel Bilgi Formu ve Ebeveyn zyeterlilik leği ile sınırlıdır.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmada ilk olarak anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığına ilişkin sonuçlara yer verilmiş, akabinde katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin bulgulara ve anket formunda yer alan Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği içerisinde yer alan ifadelere ait ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Son olarak, demografik özelliklere göre özyeterlilik düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığı tablolar halinde sunulmuştur.

6.1. Normallik Analizi

Araştırmada, anket yöntemi sonucu elde edilen verilerin normal bir dağılıma sahip olmadığının tespitinde Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerlerinin 0,05'ten büyük olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen değer 0,05'ten büyük olduğu durumda verilerin normal dağıldığı, küçük olduğu durumda ise normal dağılmadığı kabul edilir.

Tablo 6.1. Normallik Test Sonuçları

Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk				
İstatistik	df	p	İstatistik	df	p		
Ebeveyn Özyeterlilik		,158	266	,000	,657	266	,000

Tablodan da anlaşılacağı üzere anlamlılık düzeyinin 0,05'ten küçük olmasından ötürü verilerin normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle araştırmada parametrik olmayan test yöntemleri tercih edilmiştir.

6.2. Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler

Çalışmanın bu kısmında araştırmaya katılanların tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Katılımcıların yaşlarına yönelik sonuçlarda, %9'unun 18-25; %25,9'unun 26-30; %24,8'inin 31-35; %21,4'ünün 36-40 ve son olarak %18,8'inin 40 yaş üstünde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyleri, büyük çoğunluğun üniversite/yüksek okul mezunu olduğu, mesleklerinin büyük çoğunluğun hemşire/ebe olduğu tespit edilmiştir. Medeni durum dağılımlarında %92,9'unun evli, %7,1'inin ise boşandığı kaydedilmiştir.

Eşlerinin mesleklerinin büyük çoğunluğunun memur, eğitim durumlarının büyük çoğunluğunun üniversite/yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 6.2. Katılımcıların Frekans Tablosu

		N	%
Yaş	18-25 yaş	24	9,0
	26-30 yaş	69	25,9
	31-35 yaş	66	24,8
	36-40 yaş	57	21,4
	40 yaş üstü	50	18,8
Eğitim Düzeyi	İlkokul	21	7,9
	Ortaokul	23	8,6
	Lise ve Dengi	67	25,2
	Üniversite/Yüksekokul	153	57,5
Meslek	Doktor	60	22,6
	Hemşire/Ebe	74	27,8
	Personel	59	22,2
	Tıbbi Sekreter	46	17,3
Medeni durum	Evli	247	92,9
	Boşandım	19	7,1
Eşin Mesleği	Memur	38	14,3
	Öğretmen	12	4,5
	Polis	10	3,8
	Doktor	22	8,3
	Avukat	11	4,1
	Hemşire	27	10,2
	Diğer	146	54,9
Eşin Eğitim Düzeyi	İlkokul	13	4,9
	Ortaokul	29	10,9
	Lise ve Dengi	79	29,7
	Üniversite/Yüksekokul	137	51,5
Ekonomik Durum	Kötü	10	3,8
	Orta	102	38,3
	İyi	141	53,0
	Çok iyi	13	4,9
Aile Tipi	Çekirdek aile	227	85,3
	Geniş aile	30	11,3
Günde Kaç Saat Çalışıldığı	4-8 saat	208	78,2
	9-12 saat	32	12,0
	13-24 saat	16	6,0
Kaç Saat Nöbet Tutulduğu	Nöbet tutmuyorum	117	44,0
	8 saat	59	22,2
	24 saat	70	26,3
	Toplam	266	100,0

Katılımcıların ekonomik durumlarına yönelik dağılımlarda %3,8'inin ekonomik durumlarının kötü, %38,3'ünün orta, %53'ünün iyi ve son olarak %4,9'unun çok iyi olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların yaşadıkları aile tipine büyük çoğunluğun çekirdek aile olduğu, 4-8 saat çalıştığı ve büyük çoğunluğunun nöbet tutmadığı ve tek çocuğa sahip olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların çocuklarının yaş aralıklarına yönelik sonuçlarda %53,8'inin çocuğunun 0-6 yaş; %32,3'ünün 7-12 yaş; %10,5'inin 13-18 yaş; %3,4'ünün ise 18 yaş üstünde olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların işte oldukları zamanlarda çocuklarının bakımıyla %20,3'ü bakıcı, %64,3'ü annem/kayınvalidem, %9'u komşum, %6,4'ü ise birinci dereceden yakınlarının çocuklarının bakımıyla ilgilendiği tespit edilmiştir.

Çocuğun bakımında eş desteğinin olup olmadığına yönelik sonuçlarda %79,7'si eşinin destek verdiğini, %9'u eşinin destek vermediğini, %11,3'ü ise eşinin kısmen destek verdiğini dile getirmiştir.

%71,8'inin akıllarının çocuklarında olduğu, %13,2'sinin akıllarının çocuklarında olmadığı ve son olarak %15'inin ise akıllarının kısmen çocuklarında olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların çocuklarından ayrı geçirdikleri vakitte tedirgin oldukları konulara yönelik elde edilen sonuçlarda 59 kişi doğal afetin yaşanması, 137 kişi bir kazaya maruz kalması, 82 kişi şiddete maruz kalması, 110 kişi anne/baba sevgisinden yoksun büyümesi, 46 kişi kendisinden çok bakan kişiyi benimsemesi ile ilgili konularda tedirginlik hissettiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların çocuklarla ayrı zaman geçirmenin onların sevgiden uzak kalıp ileride de sevgiyi başkalarında aracağına yönelik görüşlerde %39,5'i evet, %35,7'si hayır ve %24,8'i ise kısmen cevabında bulunmuştur.

%37,6'sı seçilen mesleğin seçilmesinin çocukla olan iletişim eksikliğine yol açtığını, %43,2'si iletişim eksikliğine yol açmadığını ve son olarak %19,2'si ise kısmen iletişim eksikliğine yol açtığını dile getirmiştir.

Çocukların psikolojisinin katılımcıların işleriyle alakalı olup olmadığına yönelik görüşlerde katılımcıların %46,6'sı alakalı olduğunu, %30,5'i alakalı olmadığını ve son olarak %22,9'u ise kısmen alakalı olduğunu belirlenmiştir.

Çocuklarının bakıcılığını yapan kişi/kişilerin çocuk tarafından daha çok sevilmesinin katılımcıları üzüp üzmediğine yönelik dağılımlarda %56,4'ü üzmediğini, %19,5'i üzdüğünü ve son olarak %24,1'i ise kısmen kendisini üzdüğü belirlenmiştir.

Çocuğun iyi bir eğitim almasının onunla zaman geçirmekten daha önemlidir görüşüne yönelik verilen cevaplarda %61,7'si daha önemli olduğunu, %22,6'sı önemli olmadığını, %15,8'i ise kısmen önemli olduğu belirlenmiştir.

Çalışma saatlerinin strese neden olmasından ötürü, katılımcıların kendilerine zaman ayırıp ayırmadıklarına yönelik dağılımlarda %50'si zaman ayırdığını, %23,7'si zaman ayıramadığını, %26,3'ü ise kısmen zaman ayırdığı belirlenmiştir.

%54,1'i çocuklarına zaman ayırıp sosyal aktiviteye katıldığını, %15,8'i zaman ayırmadığını, %30,1'i ise kısmen zaman zaman ayırıp sosyal aktivitelere katıldığı belirlenmiştir.

Katılımcıların çocuklarının geleceği için çalışmak zorunda olup olmadıklarına yönelik görüşlerde, %77,1'i zorunda olduğunu, %9'u zorunda olmadığını %13,9'u ise kısmen zorunda olduğu dile getirmiştir.

Katılımcıların çocuklarıyla iletişim bozukluğu yaşadıkların uyguladıkları yöntemlere yönelik dağılımlarda, %20,7'si çocuğunun her istediğini yaptığını, %30,8'i gün içinde sık sık telefonla aradığını, %22,6'sı iletişim kurma yöntemlerinin yer aldığı kitapları okuduğunu, %25,9'u ise iletişim sorununu zamana yaydığı belirlenmiştir..

Katılımcıların çocuklarıyla ilgili aldığı karara eşlerin devamlı olarak uyup uymadığına yönelik dağılımlarda %62'si eşlerini uyduğunu, %14,3'ü eşlerinin uymadığını ve son olarak %23,7'si ise eşlerinin kısmen uyduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasına yardımcı olacak bilgiye sahip olup olmadığına yönelik dağılımlarda %60,2'sinin bilgiye sahip olduğu, %12,8'inin bilgiye sahip olmadığı ve son olarak %27,1'inin ise kısmen bilgiye sahip olduğu belirlenmiştir.

6.3. Ebeveyn Özyeterlilik Ölçek İfadelerinin Tanımlayıcı Bulguları

Araştırmanın bu kısmında Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği içerisinde yer alan ifadelere katılımcıların vermiş olduğu cevaplara ait betimsel istatistikler yer almaktadır. Burada herbir ifade için ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Söz konusu ölçek ifadelerine yönelik ortalama değer aralıkları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Ebeveyn özyeterlilik ölçeği içerisinde yer alan ifadelere yönelik elde edilen betimsel istatistiklerde en yüksek ortalamanın “17. Gerektiğinde çocuğumun terapisti veya öğretmeni ile kaygılarımı paylaşabilirim.” İfadesine (Ort.=6,35) ait olduğu tespit edilmiştir. Bu değer, söz konusu ifadeye katılımcıların “kesinlikle katılıyorum” tarzında cevap verdiklerini göstermektedir.

Elde edilen bir diğer istatistiksel sonuçlarda en düşük değerleri ortalamanın “4. Çocuğumun başarılı olmasına yardımcı olma konusunda yeterliyim.” (Ort.=6,05) ifadesine ait olduğu tespit edilmiştir. Bu değer için katılımcıların “katılıyorum” tarzında cevap verdiği ifade edilebilir.

6.4. Araştırma Problemlerinin Test Edilmesi Hipotezlerin Sınanması

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan problemlerin test sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6.3. Demografik Özelliklere Göre Ebeveyn Özyeterlilik Düzeyinin Karşılaştırılması

		N=266	Sıralı Ortalama	Kruskall-Wallis H	P
Yaş	18-25 yaş	24	106,79	29,523	,00
	26-30 yaş	69	122,32		
	31-35 yaş	66	107,11		
	36-40 yaş	57	154,07		
	45 yaş üstü	50	173,13		
Eğitim	İlkokul	23	91,35	33,580	,00
	Ortaokul	23	83,80		
	Lise ve Dengi	67	114,22		
	Üniversite/Yüksekokul	153	155,75		
Meslek	Doktor	60	198,83	92,576	,00
	Hemşire/Ebe	74	156,62		
	Personel	59	94,03		
	Tıbbi Sekreter	46	97,11		
	Diğer	27	73,20		
Medeni Durum	Evli	247	135,54	1843,500	,12
	Boşanmış	19	107,03		
Meslek	Öğretmen	12	158,04	92,576	,00
	Polis	10	155,05		
	Doktor	22	184,14		
	Avukat	11	162,77		
	Hemşire	27	141,78		
	Diğer	146	122,76		
Aile Tipi	Çekirdek Aile	227	135,20	1,578	,45
	Geniş Aile	30	129,67		
	Bölünmüş Aile	9	103,23		
Eş Eğitim Durumu	İlkokul	21	119,14	36,885	,17
	Ortaokul	29	93,33		
	Lise ve Dengi	79	104,82		
	Üniversite/Yüksekokul	137	160,74		
Eş Mesleği	Memur	38	118,01	17,829	,01
	Öğretmen	12	158,04		
	Polis	10	155,05		
	Doktor	22	184,14		
	Avukat	11	162,77		
	Hemşire	27	141,28		
Diğer	146	122,76			
Ekonomik Durum	Kötü	10	178,85	37,737	,00
	Orta	102	105,99		
	İyi	154	141,48		

Sağlık çalışanlarının yaşları ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılmasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Burada elde edilen ortalama değerlerde yaşı büyük olan sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterlilik düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu kısımda ortaya çıkan farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti amacıyla LSD test yöntemine başvurulmuştur.

Sağlık çalışanlarının yaşları ile özyeterlilik düzeyleri arasındaki LSD çoklu karşılaştırma test sonuçlarında, 18-25 yaşında olanların özyeterlilikleri ile 36-40 ve 40 yaş üstünde olanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanında yaşı 31-35 olanların özyeterlilikleri ile 36-40 yaşında olanların özyeterlilikleri arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak yaşı 40 yaş üstü olanların özyeterlilikleri ile 26-30 ve 31-35 yaşında olanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının eğitim düzeyleri ile özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespiti amacıyla çoklu karşılaştırma test yöntemlerinden LSD yöntemi tercih edilmiş olup sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Sağlık çalışanlarının eğitim düzeyleri ile özyeterlilik düzeylerinin LSD çoklu karşılaştırma sonucunda, üniversite/yüksekokul mezunu olanların özyeterlilikleri ile ortaokul ve lise ve dengi okul mezunu olanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının meslekleri ile özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığına yönelik yapılan analiz sonucunda, $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta mesleği doktor olanların özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu kaydedilmiştir. Elde edilen farklılığın kaynağının tespit edilmesinde başvuru olan LSD çoklu karşılaştırma test sonuçları ise aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Sağlık çalışanlarının meslekleri ile özyeterlilik düzeylerinin çoklu karşılaştırma test sonuçlarına bakıldığında, mesleği doktor olanların özyeterlilikleri ile hemşire/ebe, personel, tıbbi sekreter ve diğer meslek gruplarında yer alanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bunun yanında

mesleği hemşire/ebe olanların özyeterlilikleri ile personel, tıbbi sekreter ve diğer meslek gruplarında yer alanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, diğer meslek gruplarında yer alanların özyeterlilikleri ile personel ve tıbbi sekreter olanların özyeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Medeni durum ile özyeterlilik düzeyinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının eşlerinin mesleği ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Burada, eşi doktor olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti noktasında LSD test yöntemine başvurulmuştur.

Sağlık çalışanlarının eşlerinin mesleğine göre özyeterlilik düzeylerinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda eşi doktor olanların özyeterlilik düzeyleri ile eşi memur ve diğer mesle grubunda yer alanların özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının eşlerinin eğitim düzeyine göre özyeterlilik düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının ekonomik durumları ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta geliri çok iyi olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Gelir durumuna göre, ebeveynlerin özyeterlilik düzeylerinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda, geliri orta olanların özyeterlilik düzeyleri ile geliri kötü, iyi ve çok iyi olanların özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında geliri iyi olanların özyeterlilik düzeyleri ile geliri çok iyi olanların özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yaşanılan aile tipi ile sağlık çalışanlarının özyeterlilikleri arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 6.4. Katılımcıların Bazı Özelliklerine Göre Ebeveyn Özyeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması

		N=266	Sıralı Ortalama	Kruskall-Wallis H	P
Günlük Kaç Saat Çalışıldığı	4-8 saat	208	136,35	4,638	,10
	9-12 saat	32	105,36		
	13 saat ve üzeri	23	129,70		
Nöbetleriniz Kaç Saat Tutuyorsunuz	8 saat	59	59,03	13,740	,00
	12 saat	18	80,25		
	24 saat ve üzeri	72	86,77		
Kaç Çocuğa Sahipsiniz	1 çocuk	148	135,81	1,884	,39
	2 çocuk	93	135,22		
	3 ve üzeri çocuk	25	113,44		
Çocuklarınızın yaş aralığı aşağıdakilerden hangisi gibidir?	0-6 yaş	143	132,28	0,200	,91
	7-12 yaş	86	133,34		
	13 yaş üstü	73	138,61		
İşte olduğunuz vakitlerde çocuğunuzun bakımı ile kim ilgilenmektedir?	Bakıcı	54	150,89	5,707	,13
	Annem/Kayınvalidem	171	126,84		
	Komşum	24	150,73		
	Birinci derece yakınlarım	17	121,03		
Eşiniz çocuğunuzun bakımında size destek olur mu?	Evet	212	138,29	4,614	,10
	Hayır	24	123,50		
	Kısmen	30	107,68		
Çocuğumun bensiz geçirdiği vakitlerde aklım hep ondadır?	Evet	191	134,30	3,380	,19
	Hayır	35	148,70		
	Kısmen	40	116,36		

Sağlık çalışanlarının günlük çalışma saatleri ile özyeterlilik düzeyinin karşılaştırılmasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının tuttıkları nöbet saati ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta 24 saat ve üzeri nöbet tutanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda ortaya çıkan anlamlı farklılığın kaynağının tespit edilmesi amacıyla çoklu karşılaştırma test yöntemlerinden LSD yöntemine başvurulmuştur.

Sağlık çalışanlarının tuttıkları nöbet saati ile özyeterlilik düzeyinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda, 24 saat ve daha fazla süre nöbet tutanlar ile 8 saat nöbet tutanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sahip olunan çocuk sayısı ile ebeveyn özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Çocukların yaş aralıkları ile ebeveyn özyeterliliğinin karşılaştırma sonucunda $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çocuğun bakımıyla kimin ilgilendiği ile ebeveyn özyeterliliğinin karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çocuğun bakımında eşin destek olup olmadığına göre özyeterlilik düzeyinin karşılaştırma sonucunda $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarından ayrı zaman geçirdiklerinde akıllarının onlarda olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6.5. Katılımcıların Ebeveynlik Algılarına Göre Özyeterlilik Düzeyinin Karşılaştırılması

		N=266	Sıralı Ortalama	Kruskall-Wallis H	P
Seçmiş olduğum mesleğin çocuğum ile aramda iletişim eksikliğine yol açan bir meslek olduğunu düşünmekteyim?	Evet	100	139,07	1,526	,47
	Hayır	115	133,43		
	Kısmen	51	122,74		
Çocuğumun psikolojisinin benim çalışmamla hiçbir alakası yoktur?	Evet	124	145,56	9,361	,01
	Hayır	81	133,65		
	Kısmen	61	108,79		
Bakıcılığını yapan kişi/leri benden daha çok sevmesi beni üzmez?	Evet	150	146,08	9,908	,01
	Hayır	52	123,78		
	Kısmen	64	111,91		
Çocuğum iyi bir eğitim alması benim onla zaman geçirmenden daha önemlidir?	Evet	164	138,04	1,535	,46
	Hayır	60	127,52		
	Kısmen	42	124,32		
Çalışma saatlerim beni de strese soktuğu için kendime bile zaman ayıramıyorum?	Evet	133	146,42	8,774	,01
	Hayır	63	128,44		
	Kısmen	70	113,50		
Çok yoğun çalışsam bile çocuğuma her zaman vakit ayırır; sosyal aktivitelerini yerine getiririm?	Evet	144	137,04	5,997	,05
	Hayır	42	151,49		
	Kısmen	80	117,68		
Çocuğumun geleceği için çalışmak zorundayım?	Evet	205	130,65	5,997	,01
	Hayır	24	177,85		
	Kısmen	37	120,54		
Çocuğunuz ile iletişiminizin bozulduğunu hissettiğinizde hangisini uygularsınız?	Çocuğumun her istediğini yaparım	55	122,92	14,437	,00
	Gün içinde sık sık telefonla ararım	82	135,28		
	İletişim kurma yöntemlerini içeren kitaplar okurum	60	163,14		
	İletişim sorununu zamana yayarım	69	114,04		

Sağlık çalışanlarının seçtikleri mesleğin, çocuklarıyla olan iletişim bozukluğunda etkili olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çalışma durumlarının çocuklarının psikolojisi ile ilişkili olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, çocuklarının psikolojislerinin kendi çalışmalarıyla ilişkili olduğunu ifade eden ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çocuğun psikolojisinin ebeveynin çalışma durumuyla kısmen ilişkili olduğunu ifade eden ebeveynlerin özyeterlilik düzeyleri ile ilişkili olduğunu ve ilişkili olmadığını ifade edenlerin özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların kendilerine bakan kişi/kişileri ebeveynlerinden daha fazla sevmesinin ebeveynleri üzme durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma test sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, çocuklarının kendilerinden ziyade bakıcılığını yapan kişi/kişileri sevmesinin kendilerini üzmediğini ifade edenlerin özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların bakıcılığını yapan kişi/kişileri ebeveynlerinden daha fazla sevmesinin ebeveynleri üzme durumuna göre özyeterlilik düzeyinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda, kendilerini üzmez diyenlerin özyeterlilik düzeyleri ile kendilerini üzer veya kısmen üzer diyenlerin özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların iyi bir eğitim almasının onlarla zaman geçirmekten daha önemli görülüp görülmemeye durumuna göre Ebeveyn Özyeterlilik Düzeylerinin karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma saatlerinin ebeveynleri strese sokmasından ötürü kendilerine yeterli zamanı ayırma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kısımda, kendine zaman ayıran Ebeveyn Özyeterlilik Düzeylerinin zaman ayırmayan veya kısmen zaman ayıranlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Burada, ortaya çıkan farkın hangi gruplar

arasında olduğunun tespiti amacıyla başvuru LSD çoklu karşılaştırma test sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Sağlık çalışanlarının kendilerine zaman ayırma durumuna göre özyeterlilik düzeyinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda, kendilerine zaman ayıranların özyeterlilik düzeyleri ile zaman ayırmayan veya kısmen zaman ayıranların özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Sağlık çalışanlarının çok yoğun çalıştıkları durumda dahi çocuklarına bakıp sosyal aktivitelere katılma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda ortaya çıkan kaynağın tespit edilmesi amacıyla LSD çoklu karşılaştırma test yöntemine başvurulmuştur.

Sağlık çalışanlarının çok yoğun çalıştıkları durumda dahi çocuklarıyla zaman geçirme ve sosyal aktiviteleri yerine getirme durumu ile özyeterlilik düzeyinin LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda çocuklarına her zaman vakit ayırıp sosyal aktiviteleri yerine getirmeyenler ile kısmen yerine getirenlerin özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların geleceği için çalışmak zorunda olmak ile ebeveyn özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarının geleceği için çalışmak zorunda olup olmadığına yönelik LSD çoklu karşılaştırma test sonucunda, çalışmak zorunda olanların özyeterlilik düzeyleri ile çalışmak zorunda olmayanların özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarıyla ilgili iletişim bozukluğu hissettiklerinde uyguladıkları yöntem ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, iletişim kurma yöntemlerini içeren kitap okuyan ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin diğer yöntemleri uygulayanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespitinde ise LSD çoklu karşılaştırma test yöntemine başvurulmuştur.

Sağlık çalışanlarının çocuklarıyla ilgili iletişim bozukluğu yaşadıklarında uyguladıkları yöntem ile özyeterlilik düzeyi arasındaki LSD çoklu karşılaştırma test

sonucunda çocuğunun her istediğini yapanlar ile iletişim kurma yöntemlerini içeren kitaplar okuyanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarıyla ilgili bir karar aldıklarında bu karara eşlerin devamlı uyma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasında bilgiye sahip olma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasında gerekli bilgiye sahip olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Burada, gruplar arasında ortaya çıkan farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti amacıyla çoklu karşılaştırma test yöntemlerinden LSD test yöntemine başvurulmuş olup elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Sağlık çalışanlarının çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasında yardımcı olacak bilgiye sahip olma durumuna göre özyeterlilik düzeyinin LSD çoklu karşılaştırma sonucunda, bilgi sahibi olanlarla kısmen bilgi sahibi olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

7. TARIŞMA

Bu bölümde Ebeveyn özyeterlilik düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları tartışılacaktır. Bu araştırma, sağlık çalışanlarında ebeveyn özyeterlilik düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bu amaç doğrultusunda katılımcıların demografik özellikleri ile ebeveyn özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, yaşa göre ebeveyn özyeterlilik düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edildi. Bu farklılıkta yaşı büyük olan sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterlilik düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edildi. Kotil (2010) ve Sağ'ın (2019) hemşireler özelinde gerçekleştirdiği çalışmada, yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Zembat ve arkadaşlarının (2009) anasınıfındaki 5-6 yaşındaki çocukların anne ve babalarının ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin incelendiği çalışmada, annenin yaşı ile ebeveyn özyeterlilik algısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Coleman ve Karraker'in (2000) yaptıkları çalışmada ise, annenin yaşı ile ebeveyn öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının eğitim düzeyleri ile özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının tespitine yönelik yapılan analiz sonucunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, üniversite/yüksekokul mezunu olanların ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin diğer eğitim düzeyine sahip olanlardan daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Kotil'in (2010) çalışmasında da benzer şekilde eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta üniversite mezunu olanların ebeveyn özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın Sağ (2019) ve Kuzu'nun (2019) yaptıkları çalışmada, eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bunun yanında, Zembat ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada da benzer şekilde annenin eğitim düzeyi ile ebeveyn öz yeterlik algısı arasında ilişki tespit edilememiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının meslekleri ile özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığına yönelik yapılan analiz sonucunda, 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta doktorların özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu kaydedilmiştir. Coleman ve

Karraker'in (2000) yaptıkları çalışmada, eşleri çalışmayan annelerin ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin 0,05 düzeyinde anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, medeni durum ile özyeterlilik düzeyinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, Sağ (2019) ve Tan'ın (2019) yaptıkları çalışmada elde edilenlerle benzerlik göstermektedir. Coleman ve Karraker (2000) ile Teti ve Gelfand (1991) yaptıkları çalışmada, annenin evlilik durumu ile ebeveyn öz yeterliği arasında ilişki olduğunu dile getirmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının eşlerinin mesleği ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Burada, eşi doktor olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının eşlerinin eğitim düzeyine göre özyeterlilik düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan diğer çalışmalarda, eğitim düzeyi yüksek olan ve yüksek gelir düzeyine sahip annelerde ebeveyn öz yeterliğin yüksek olduğu kaydedilmiştir. Çalışmada, daha eğitilmiş olan annelerin ebeveyn öz yeterliliklerinin yüksek olmasının nedeni çocuğun gelişimi ile ilgili bilgiye ve etkili ebeveynlik stratejilerine sahip olunması olarak aktarılmıştır (Coleman ve Karraker, 2000; Teti ve Gelfand (1991)).

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının ekonomik durumları ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta geliri çok iyi olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kuzu'nun (2019) çalışmasında benzer şekilde gelir düzeyine göre ebeveyn özyeterlilik düzeyinin anlamlı derecede farklılaştığı ve bu farklılıkta geliri yüksek olanların özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın Sağ (2019) sadece hemşireleri dahil ettiği çalışmasında gelire göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının yaşadığı aile tipi ile sağlık çalışanlarının özyeterlilikleri arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir

farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuç, araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının aile tiplerinin büyük çoğunluğunun çekirdek ailede yaşamasından kaynaklanmaktadır. Kotil'in (2010) çalışmasında ise evde akrabaların olup olmamasına göre ebeveyn özyeterlilik düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının günlük çalışma saatleri ile özyeterlilik düzeyinin karşılaştırılmasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının tuttıkları nöbet saati ile özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkta 24 saat ve üzeri nöbet tutanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının sahip oldukları çocuk sayısı ile ebeveyn özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, Kotil (2010) ve Kuzu'nun (2019) yaptıkları araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bununla beraber, Zembat ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada, ebeveyn öz yeterlilik algısı içerisinde yer alan duygusal kontrol alt boyutunda sahip olunan çocuk sayısı bağlamında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın annelerin lehine olduğu kaydedilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının sahip oldukları çocukların yaş aralıkları ile ebeveyn özyeterliliğinin karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, çocuğun bakımıyla kimin ilgilendiği ile ebeveyn özyeterliliğinin karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bandura'ya (1989) göre, çocukların bakımıyla ilgilenmek ebeveyn özyeterliliğinin önemli bir yordayıcısıdır. Öyle ki, kendi çocuğu dışında bir çocuğun bakımında dahi annelerin özyeterlilik düzeylerinin yüksek olduğunu dile getirmiştir. Donovan ve arkadaşlarının (1997) yaptıkları çalışmada, çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmanın yüksek ebeveyn öz yeterliliği ile ilişkili olduğu raporlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguda, çocuğun bakımında eşin destek olup olmadığına göre özyeterlilik düzeyinin karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde

anlamli bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Teti ve Gelfand (1991) ortaya attıkları Öz Yeterlik teorisinde, ebeveynlerin eşlerinin çocuğun bakımında yardımcı bir rol üstlenmesinin onların özyeterliklerini etkilemesinin yanında bu durumun çocukların gelişmelerini de dolaylı etkilediklerinden söz etmişlerdir (Appleyard vd., 2007). Bandura (1995) çalışmasında, ebeveyn öz yeterliği yüksek olanlarda, ebeveynliğe ait etkinliklere yoğun ilgi duyma ve ebeveynlik sürecine bireysel katılım gösterdiklerini ifade etmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının çocuklarından ayrı zaman geçirdiklerinde akıllarının onlarda olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın Kotil'in (2010) çalışmasında katılımcılar çocuklarından ayrı kaldıklarında bu durumun kendileri için zor olduğu dile getirmişlerdir. Çocuktan ayrı kalmanın kendilerini zorlama durumuna göre yapılan analiz sonucunda da anlamlı bir farklılık olduğu kaydedilmiştir. Bandura (1995) çalışmasında, ebeveynlerin sadece çocuklarının büyüme sürecinde ortaya çıkan zorluklarla baş etmediği, aynı zamanda aile sistemi içerisinde ve bunun dışındaki ortamlarda sosyal ilişkilerini yönettiklerini ifade etmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının seçtikleri mesleğin, çocuklarıyla olan iletişim bozukluğunda etkili olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, sağlık çalışanlarının çalışma durumlarının çocuklarının psikolojisi ile ilişkili olup olmadığı ile özyeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, çocuklarının psikolojislerinin kendi çalışmalarıyla ilişkili olduğunu ifade eden Ebeveyn Özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulguda, çocukların kendilerine bakan kişi/kişileri ebeveynlerinden daha fazla sevmesinin ebeveynleri üzme durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma test sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, çocuklarının kendilerinden ziyade bakıcılığını yapan kişi/kişileri sevmesinin kendilerini üzmediğini ifade edenlerin özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların iyi bir eğitim almasının onlarla zaman geçirmekten daha önemli görülüp görülmemeye durumuna göre ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırma sonucunda 0,05 ($p < .05$). düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma saatlerinin ebeveynleri strese sokmasından ötürü kendilerine yeterli zamanı ayırma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kısımda, kendine zaman ayıranların ebeveyn özyeterlilik düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çok yoğun çalıştıkları durumda dahi çocuklarına bakıp sosyal aktivitelere katılma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların geleceği için çalışmak zorunda olmak ile ebeveyn özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarıyla ilgili iletişim bozukluğu hissettiklerinde uyguladıkları yöntem ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda, iletişim kurma yöntemlerini içeren kitap okuyanların ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin diğer yöntemleri uygulayanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarıyla ilgili bir karar aldıklarında bu karara eşlerin devamlı uyma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sağlık çalışanlarının çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasında bilgiye sahip olma durumu ile özyeterlilik düzeyi arasındaki karşılaştırma sonucunda 0,05($p < .05$)düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kısımda çocuklarının kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasında gerekli bilgiye sahip olanların özyeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

8. SONUÇ

Sonuç olarak;

Yaşı büyük olan sağlık çalışanlarının ebeveyn özyeterlilik düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edildi.

Doktorların diğer meslek gruplarına göre ebeveyn özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu kaydedildi.

Üniversite mezunu olanların ebeveyn özyeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı.

Ekonomik gelir düzeyi çok iyi olanların ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edildi.

Eşi doktor olanların ebeveyn özyeterlilik düzeylerinin eşi diğer meslekte olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edildi.

Bu çalışmanın literatür taramasından ve anket araştırmasından elde edilen bilgi ve bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Eğitim düzeyi, çocuklarla iletişim bozukluğunda en çok uygulanan yöntemin kitap olması ve kişisel gelişim potansiyeli hakkında bilgi sahibi olmanın ebeveyn özyeterliliği üzerinde etkili olduğu düşünülürse, ülkemizde tüm sağlık çalışanlarının özyeterliliklerinin artırılması noktasında eğitim seviyelerinin geliştirilmesine yönelik teşvik edici uygulamalara yer verilmesi gerektiği ifade edilebilir.

9. KAYNAKÇA

- Akça, Z. K. (2012). Genç yetişkinlikte algılanan anne baba tutumlarının, kendini toplarlama gücü ve benlik saygısı arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aksoy, V. H., & Diken, İ. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlilik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 10 (1), 59-68.
- Aksüt, A. (2011). The relationship between students' self-esteem, parental attitudes and students' achievement in foreign language learning (Master's Thesis). Trakya University, Edirne.
- Akşin Yavuz, E., Güven, G., Bayındır, D., Sezer, T., & Yılmaz, E. (2016). Annelerin çocuğunu kabul düzeyi ile çocukların benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 16(3), 1065-1081.
- Aktaş Özkafacı, A. (2012). Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aktaş, Y. (1997). Çalışan anne ve çocuğu. Yaşadıkça Eğitim, 36, 7-11.
- Altınay, D. (2012). Çalışan ve çalışmayan annelerin başa çıkma tutumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akuysal Aydoğan, S., & Deniz, M. (2012). Son çocukluk döneminde benlik saygısı ve umut. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2), 97106.
- Argun, Y. (2005). Anne baba ve sağlık çalışanlarının öğrenilmiş güçlülüğü ile okul öncesi çocukların davranışsal-duygusal güçlülüğü ve kendilik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Aşkar, P., ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik bölümü öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz yeterlik algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, 1-8.
- Balat, G.U. ve B. Akman. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 14(2), 175-183.
- Balat, U. G. (2014). Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin öz yeterlilik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. International Journal of Human Sciences, 11(2), 661-677. Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. Encyclopedia of Human Behavior, cilt 4, VS Ramachaudran (Ed), New York. Academic Press, 71-81.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: the exercise of control. New York Freeman.
- Bandura, A. (1982). Self-Efficacy mechanism in human agency. American Psychologist, 32(2), 122-147.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior, Genetic Psychology Monographs.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children, Developmental Psychology.
- Baybek, H. ve S. Yavuz. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, Sayı 14.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi. (O. Gündüz, Trans.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyükşahin, G. (2009). Boşanmış ve boşanmamış (tam) ailelerden gelen 11-13 yaş arası çocukların anne baba tutumlarını algılama biçimlerinin sosyal uyum düzeyleri ile ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüктаşkapu, S. (2012). Annelerin öz yeterlilik algıları ile 1-3 yaş arasındaki çocuklarının gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 18-30.
- Cavkaytar, A. Aksoy, V. Ardıç, A. (2014). Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasının Güncellenmesi, Anadolu Journal of Educational Sciences International, 4(1).

- Coleman, P. K. and Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school-age children: conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relations*, 49 (1), 13-2.
- Coleman, P. K. (1998). Maternal self-efficacy beliefs as predictors of parenting competence and toddlers' emotional, social, and cognitive development. Unpublished doctoral dissertation. The Eberly College of Arts and Sciences. West Virginia University. Morgantown.
- Çabuk Bayam, Ö. (2010). Anne-babaların öz-yeterlik inançları ile çocuklarının problem davranışlarına yönelik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çetinkaya, S., S. Arslan, N. Nur, D. Özdemir, Ö.F. Demir, H. Sümer. (2006). Sivas il merkezinde sosyoekonomik düzeyi farklı üç ilköğretim okulu öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, Sayı: 9, 116-122.
- Çiftçi Topaloğlu, Z. (2013). 4-5 Yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn öz yeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Çuhadaroğlu, F. (1985). Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma XXI. ulusal psikiyatri ve nörolojik bilimler kongresi bilimsel çalışmaları, Adana. 107-108.
- Donovan, W. L. Leavitt, L. A., & Walsh, R. O. (1997). Cognitive set and coping strategy affect mothers' sensitivity to infant cries: A signal detection approach. *Child Development*, 68(5), 760 – 772.
- Demir, S. (2015). Anneler için ebeveyn yetkinlik ölçeğinin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 282-297.
- Demir, S. (2015). Ebeveyn yetkinliğinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 133-148.
- Demirtaş, K. (2001). Annelerin değerlendirmesine göre çocukların özbakım becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dilek, H., & Aksoy, A. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ile anne babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 95-109.
- Dokuyan, M. (2016). 12. Sınıf öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-21.

- Dursun, S., & Yıldız Bıçakçı, M. (2015). Bir üç yaş arası bebeğe sahip annelerin annelik becerilerinde öz yeterliliklerinin incelenmesi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1(2), 613-628.
- Erbil, N., Divan, Z., & Önder, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 3(10), 7-15.
- Erdwins, C., Buffardi, L., Casper, W., O'Brien A. (2001). The relationship of women's role strain, to social support, role satisfaction and self efficacy, Family Relations, 50, 230238.
- Erikçi, M. (2005). Ana - baba yoksunluğunun 9-15 yaş grubu çocukların benlik kavramı üzerindeki etkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ertürk, Ş. (2008). Çalışma hayatımızda kadın erkek eşitliği, Belediye-İş Yayınları, Ankara.
- Eryavuz, A. (2006). Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Esther M. L., Crockenberg S. C. (2002). The development of maternal self efficacy and its impact on maternal behavior. Infancy, 3(2), 227-247.
- Gülay Ogelman, H., & Çiftçi Topaloğlu, Z. (2015). 4-5 Yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne babalarının ebeveyn öz yeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Abant İzzet Baysal Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(1), 241-271.
- Güleç, N.A. (1998). The effect of maternal role satisfaction, father involvement and maternal working status on maternal involvement (Master of Arts in Educational Sciences). Boğaziçi University, İstanbul.
- Güriş, S., Astar, M. (2019). Bilimsel araştırmalarda spss ile istatistik. Genişletilmiş 3. Baskı, Der Yayınevi, İstanbul. ISBN:978-975-353-550-2.
- Gürler, A. (2017). Ergenlerde anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Başakşehir örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Gürsoy, F., Aral, N., Bütün Ayhan, A., & Aydoğan, Y. (2004). Annesi çalışan ve çalışmayan çocukların bağımlılık eğilimlerinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (26), 62-71.

- Halıcı, P. (2005). Yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesiyle birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların saldırganlık eğilimleri ile benlik kavramlarının incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- İkiz, F. E. (2000). Farklı liselerdeki ergenlerin benlik saygısı, akademik başarı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kanay, A.(2006). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan 9-13 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin uyumsal davranışları, benlik kavramı ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kaplanoğlu, E. (2014). Mesleki Stresin Temel Nedenleri Ve Muhtemel Sonuçları: Manisa İlindeki SMMM'ler Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 131-150.
- Kılıçaslan, Y.(2012). Okul öncesine devam eden 5-6 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramlarının annelerinin yaşam doyumları bağlamında incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç Duran, Ş. (2007). 9.10.11 Yaşındaki çocukların zihinsel gelişim ve benlik saygısına ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kotil, Ç. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Yeni Başlayan 5 Yaş Çocukların Sosyalduygusal Uyum Düzeylerine Annenin Ebeveyn Öz Yeterlik Algisi İle Okul Beklentilerine Uyum Düzeyinin Etkisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kurşun, M. (1998). Elazığ'da iki farklı lisedeki öğrencilerin aile sorunlarının benlik saygısı üzerine etkileri (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kuzu, B. (2019). Ebeveynlerin Öz Yeterlilik Algileriyle Duygu Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983), "Socialization in the context of the family: parent child interaction" P. H. Mussen (Ed.) Handbook of Child Psychology, Vol. 4, 4th.ed. New York,1-101.
- MacPhee, D. and Miller-Heyl, J. (2003). Parent self-efficacy mediates the impact of family intervention. Poster Presentation. American Psychological Association Annual Conference, Toronto.

- Maşrabacı, S. T. (1994). Hacettepe üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Myers, D. G. (2015). Sosyal psikoloji. (S. Akfırat, Trans.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Olaş, Ö. (2006). Kadın yöneticinin çalışma yaşamında değişen karakteristiği üzerine bir saha çalışması: Sakarya örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ölçer, Z., Bakır, N., & Oskay, U. (2016). Yüksek riskli gebelerin öz yeterlilik ve sosyal destek algıları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 19(1), 25-33.
- Önel, N. (2006). İş-aile çatışmasının çalışan kadının aile içi ilişkileri üzerine etkileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Öner, N. (1994). Piers-Harris'in çocuklarda öz-kavramı ölçeği el kitabı. Türk Psikologlar Derneği, Ankara.
- Öner, N. (1997). Türkiye'de kullanılan psikolojik testler. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 443-448, 538-442.
- Öner, U. (1987). Benlik gelişimine ilişkin kuramlar. Ergenlik Psikolojisi. Bekir Onur ed. Hacettepe Taş Kitapçılık. Ankara.
- Özçiçek, G. (2014). Çocuğun benlik kavramının olumluluğu, annenin mükemmeliyetçiliği ve anne kabul red algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, A.D.(2012). Bazı değişkenler açısından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin ve ailelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. Düşünen Adam Dergisi, 7(3) 4-9.
- Öztürk, M., & Giren, S. (2015). Annelerin ebeveynlik algıları ile çocuklarının problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2), 477-503.
- Razon, N. (1983). Çalışan anne ve çocuk. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Razon, N. (2011). Çalışan anne ve çocuğu. H. Yavuzer içinde, Ana Baba Okulu (s. 142157). Remzi Kitabevi.

- Rohner, R.P. (1975). They Love me, they love me not: a worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection. New Haven, CT: HRAF Press.
- Rohner, R. P. (1986). The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory. Beverly Hills: Sage Publications.
- Sağ, Y. (2019). Özel Hastanede Çalışan Hemşirelerin Özyeterlilikleri Ve Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Santrock, J. (2012). Ergenlik. (D. Siyez, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti..
- Santrock, J. W. (2012). Yaşam boyu gelişim psikolojisi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2008). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 413–428.
- Seçer, Z., Ogelman, H. G., Önder, A., & Berengi, S. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların akran ilişkileri ile annelerinin ebeveynliğe yönelik öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(3), 19932008.
- Söylemez, S. (2004). Çocuk ve disiplin. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. Türk Psikoloji Yazıları, 13(25), 42-59.
- Şahin, E. (2015). Ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı düzeylerinin etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Tan, K. (2019). Spinal Müsküler Atrofi Hastalarının Ebeveynlerinde Sağlık Okuryazarlığı Ve Özyeterlilik Düzeyinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Teti, D.M. ve Gelfand, D.M. (1991). Behavioral competence among mothers of infants in the first year: the mediational role of maternal self- efficacy. Child Development, 62, 918-929.
- Tezcan Hatipoğlu, Z. (1996). Ergenlik çağındaki öğrencilerin benlik tasarım düzeyleri ile algılanan anne davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Tire, Y. (2011). Eğitim bilimleri anabilim dalı ön ergenlerde olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Topçu, Y. (2018). Çalışan kadın ve aile. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(2), 44-75.
- Tunç, A. (2002). The relationship between parenting style and self-esteem (Master Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Uyanık Balat, G., Sezer, T., & Tunçeli, H. (2014). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların annelerinin öz yeterlilik ve öfke düzeylerinin incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 47-63.
- Uyanık Balat, G., & Yılmaz, E. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn öz yeterlilik algılarının incelenmesi. *NWSA Education Sciences*, 9(4), 394-402.
- Ünüvar, A. (2007). Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile kendine saygı düzeylerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yaprak, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavuzer, H. (2011). Ana baba okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, Z., & Taştepe, T. (2013). Ebeveynlerin aile ortamı algısı ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişki. *International Journal of Human Sciences*, 10 (2), 98-112.
- Yeşilyaprak, B. (2004). Çalışan anne ve çocuk. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş.
- Yıldırım, F., & İlhan, İ. O. (2010). Genel öz yeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.
- Yıldız Çiçekler, C., & Alakoç Pirpir, D. (2015). 48-72 Aylar arasında çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocuklarının benlik kavramlarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 491-500.
- Yıldız Çiçekler, C., Girgin Büyükbayraktar, C., Konuk Er, R., & Alakoç Pirpir, D. (2014). 1-3 Yaş arasında çocuğu bulunan annelerin öz yeterlikleri ile

mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(26), 109-124.

Yılmaz, F. (2014). Ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, K. (2018). Anne-baba tutumlarının ergenlerde benlik saygısına etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yörükoğlu, A. (1998). Çocuk ruh sağlığı. 22. Basım. Özgür Yayınları. Acar Matbaacılık A.Ş., İstanbul.

Yücel, Y. (2013). Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.

Yüksekkaya, S. (1995). Üniversite öğrencilerinde ebeveyn öz yeterliliğinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

EK-1: TEZ ÇALIŞMA İZİN BELGESİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

İSTANBUL İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ - İSTANBUL EĞİTİM
ve TESCİL BİRİMİ

31/12/2020 17:10 - E-15916306 - 604.01.01 - E 7696

00131885732

Sayı : 15916306-604.01.01
Konu : Esmâ KARAÇÖL' ün Yüksek Lisans
Tezi Saha Çalışması Hk.

ŞEHİT PROF. DR. İLHAN VARANK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNE

İlgi : 15/12/2020 tarihli ve 46059653-799-170 sayılı yazı.

İlgi sayılı yazınız ile Kurumunuzda görevli ve Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi olan Esmâ KARAÇÖL, Dr. Öğr. Üyesi Asiye KOCATÜRK'ün danışmanlığında yürütmekte olduğu "Sağlık Çalışanlarının Ebeveynlik Öz Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezinin saha çalışmasını, hastanenizde yapması ile ilgili başvuru evrakları Başkanlığımıza iletilmiştir.

Söz konusu araştırma talebi, Müdürlüğümüz Sağlık Hizmetleri Başkanlığı Araştırma, Basılı Yayın, Duyuru İçeriği Değerlendirme Komisyonu 23.12.2020 tarih ve 2020/48 sayılı kararınca uygun görülmüştür. Çalışmanın kurumunuzun uygun gördüğü zaman diliminde (başvuru dosyasında belirtilen aralık gözetilerek) sürecin koordinasyonunun tarafımızca sağlanması, çalışma bitiminde bir nüshasını elektronik ortamda Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerektiğinin çalışmada adı geçen Esmâ KARAÇÖL'e tebliği hususunda;

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-izmalıdır.
Uz. Dr. Hasan Basri VELİOĞLU
Başkan

Istanbul Cad. General Kani Elitez Sk. No:8 / 1 Yenimahalle / Bakırköy

Telefon: Faks No:

e-Posta: arzu.sarmusak@saglik.gov.tr İnt. Adresi: www.istanbul saglik.gov.tr

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 091080b3-912b-4488-84f2-5d28ca7b120b kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bilgi için: Arzu SARMUSAK

SÜREKLİ İŞÇİ

Telefon No: (0 212) 638 33 99

EK-2: ANKET FORMU

Bu çalışma, ‘Sağlık Çalışanlarının Ebeveynlik Özyeterliliğinin Değerlendirilmesi’ amacıyla planlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar bu araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacak ve gizli tutulacaktır. Araştırmanın güvenilirliği açısından sorulara doğru ve eksiksiz cevap vermeniz çok önemlidir. Teşekkür ederiz.

1.Kaç yaşındasınız?

A) 18-25 B) 26-30 C) 31-35 D) 36-40 E) 40 yaş ve üstü

2.Eğitim durumunuz nedir?

A) İlkokul B) Ortaokul C) Lise ve dengi D) Üniversite/yüksekokul
E) Diğer

3.Mesleğiniz nedir?

A) Doktor B) Hemşire/Ebe C) Personel D) Tıbbi sekreter E) Diğer

4.Medeni haliniz?

A) Evli B) Boşandım

5.Eşinizin mesleği nedir?

A) Memur B) Öğretmen C) Polis D) Doktor E) Avukat F) Hemşire
G) Diğer

6.Eşinizin eğitim durumu nedir?

A) İlkokul B) Ortaokul C) Lise ve dengi D) Üniversite/yüksekokul
E) Diğer

7.Ekonomik durumunuz nedir?

A) Kötü düzeyde B) Orta düzeyde C) İyi düzeyde D) Çok iyi düzeyde

8.Yaşadığınız aile tipi nasıldır?

A) Çekirdek aile B) Geniş aile C) Bölünmüş aile

9.Günlük kaç saat çalışıyorsunuz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

A) 4-8 B) 9-12 C) 13-24 D) 24 saat üzeri E) Süt iznindeyim

10.Nöbeterinizi kaç saat tutuyorsunuz?

A) Nöbet tutmuyorum B) 8 saat C) 12 saat D) 24 saat E) 36 saat

11.Kaç çocuğa sahipsiniz?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5 ve üzeri

- 12.Çocuklarımızın yaş aralığı aşağıdakilerden hangisi gibidir?
A)0-6 yaş B)6-12 yaş C)12-18 yaş D)18 yaş ve üzeri
13. İşte olduğunuz vakitlerde çocuğunuzun bakımı ile kim ilgilenmektedir?
A) Bakıcısı B) Annem/Kayınvalidem C)Komşum
D)Birinci derece yakınlarım E)Kreş,okul vb yerler F)Eşim
- 14.Eşiniz çocuğunuzun bakımında size destek olur mu?
A) Evet B)Hayır C) Kısmen
- 15.Çocuğumun bensiz geçirdiği vakitlerde aklım hep ondadır?
A) Evet B)Hayır C) Kısmen
- 16.Ayrı geçen vakitlerinizde en çok tedirgin olduğunuz konu aşağıdakilerden hangisidir? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
A) Doğal afet yaşaması
B) Bir kazaya maruz kalması
C) Şiddete maruz kalması (fiziksel/duygusal)
D) Anne/ Baba sevgisinden yoksun büyümesi
E) Benden çok bakan kişiyi benimsemesi
F) Hiçbiri
- 17.Çocuğumun bensiz geçirmiş olduğu vakitlerde sevgiden yoksun büyüdüğünü ve ileride sevgiyi başkalarında aramasından korkuyorum?
A) Evet B) Hayır C) Kısmen
- 18.Seçmiş olduğum mesleğin çocuğum ile aramda iletişim eksikliğine yol açan bir meslek olduğumu düşünmekteyim?
A) Evet B) Hayır C) Kısmen
- 19.Çocuğumun psikolojisinin benim çalışmamla hiçbir alakası yoktur?
A) Evet B) Hayır C) Kısmen
- 20.Bakıcılığımı yapan kişi/leri benden daha çok sevmesi beni üzmez?
A) Evet B) Hayır C) Kısmen
- 21.Çocuğum iyi bir eğitim alması benim onla zaman geçirmemden daha önemlidir?
A) Evet B) Hayır C) Kısmen

22.Çalışma saatlerim benide strese soktuğu için kendime bile zaman ayıramıyorum ?

A) Evet B) Hayır C) Kısmen

23.Çok yoğun çalışsam bile çocuğuma her zaman vakit ayırır; sosyal aktivitelerini yerine getiririm?

A) Evet B) Hayır C) Kısmen

24.Çocuğumun geleceği için çalışmak zorundayım?

A) Evet B) Hayır C) Kısmen

25.Çocuğunuz ile iletişiminizin bozulduğunu hissettiğinizde hangisini uygularsınız?

A) Çocuğumun her istediğini yaparım

B) Gün içinde sık sık telefonla ararım

C) İletişim kurma yöntemlerini içeren kitaplar okurum

D) İletişim sorununu zamana yayarım

26.Çocuğunuzla alakalı bir karar aldığınızda eşiniz bu karara devamlı olarak uyar mı?

A) Evet B)Hayır C)Kısmen

27. Çocuğumun kişisel gelişim potansiyeline ulaşmasına yardımcı olacak bilgim var?

A) Evet B)Hayır C)Kısmen

EK-3: EBEVEYN ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İhtiyacım olduğu zaman, çocuğumun sorununu daha iyi anlamak için gerekli olan bilgilere ulaşabilirim.							
2. Çocuğumun ev dışında (Alış-verişte, lokantada, ev gezmelerinde, vb.) gösterdiği davranış problemleri ile baş edebilirim							
3. Çocuğum benimle iletişim kurmaya çalıştığında, çocuğumun ne istediğini ve neye gereksinim duyduğunu anlayabilirim.							
4. Çocuğumun başarılı olmasına yardımcı olma konusunda yeterliyim.							
5. Çocuğum sorun yaşadığı zaman, onun için yapabileceğim birçok şey vardır.							
6. Çocuğumun günlük yaşamına ilişkin kararları çoğu zaman alabilirim.							
7. Çeşitli sosyal ortamlarda (ev ziyaretleri, oyun alanları vb.), çocuğumun diğer çocuklarla ve yetişkinlerle iletişim kurmasına yardımcı olabilirim.							
8. Çocuğumdaki sorunun ne olduğunu çoğu zaman anlayabilirim.							
9. Çoğu zaman iyi bir ebeveyn (anne/baba) olduğuma inanıyorum.							
10. Çocuğumun günlük yaşam becerilerini geliştirmesine yardımcı olacak farklı stratejiler (yollar) kullanabilirim.							
11. Genellikle çocuğumun aldığı terapinin/eğitimin amaç ve işlevini genellikle bilirim (örn.,Çocuğumun aldığı terapi/eğitim niçin uygulanmaktadır ve neden önemlidir?).							

13. Çocuğumun daha iyi iletişim kurması için onu cesaretlendirecek çeşitli yollar kullanabilirim.							
14. Çocuğumun okulda başarılı olabilmesi için gerekli bilgilere ve kaynaklara ulaşabilirim							
15. Çocuğumun eğitim durumuna ilişkin toplantılar yapıldığı zaman, bu toplantılardaki konuları anlayabilirim ve görüş alış-verişinde bulunabilirim.							
16. Çocuğum için uygun olan gereksinim duyduğu eğitimi/terapiyi araştırıp bulabilirim.							
17. Gerektiğinde çocuğumun terapisti veya öğretmeni ile kaygılarımı paylaşabilirim.							

EK-4

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

“Sağlık alıŐanlarının Ebeveynlik zyeterliliklerinin Değerlendirilmesi” isimli tez çalışması yapmaktayız.

Araştırmanın amacı,kadın sağlık çalışanlarının yoğun iş temposu sonrasında çocuklarına ayırmak istedikleri zamanın çoğunu işte geçirmiş olmasının verdiği kaygısı ele alınmıştır. Çalışma ortamındaki stresin kendini ve evde onu bekleyen bebeğini nasıl etkilediği araŐtırılmıŐtır.çalıŐmaya katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır. AŞağıdaki bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmayı kabul ederseniz formu imzalayınız.

Araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, size literatür rehberliğinde geliŐtirilen “anket formu ” uygulanacaktır.

Bu araştırma sırasında sizden bir ücret talep edilmeyecek veya bağlı olduğunuz sosyal güvenlik kuruluşuna bir araştırma gideri yklenmeyecek ve size herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

Gerek araştırma yürütülürken, gerekse yayımlandığında kimliğiniz gizli tutulacak, ancak çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlar tarafından gerektiği takdirde incelenebilecektir.

Bu araştırmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmanın herhangi bir aŐamasında onayınızı çekmek hakkına sahipsiniz.

Katılımcı Beyanı

Araştırmacı tarafından yapılacak araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamıŐ bulunmaktayım. Kendi baŐıma belli bir düŐünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

Katılımcı:

Adı Soyadı:

İmza:

11. ETİK KURUL ONAYI

T.C.
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

E-İmzalıdır

Sayı : 10840098-604.01.01-E.5017
Konu : Etik Kurulu Kararı

31/01/2020

Sayın Esmâ KARAÇÖL

Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kuruluna yapmış olduğunuz “Sağlık Çalışanlarının Ebeveynlik Öz Yeterliliğinin Değerlendirilmesi” isimli başvurunuz incelenmiş olup etik kurulu kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

Ek:
-Karar Formu (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Hanefi ÖZBEK tarafından 31.01.2020 tarihinde e-imzalanmıştır. Evrağınızı <https://ebys.medipol.edu.tr/e-imza> linkinden 2F4D1492XB kodu ile doğrulayabilirsiniz.

İstanbul Medipol Üniversitesi

Kavacık Mah. Ekinciler Cad. No.19 Kavacık Kavşağı - Beykoz
34810 İstanbul

Tel: 444 85 44
İnternet: www.medipol.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin : bilgi@medipol.edu.tr

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Sağlık Çalışanlarının Ebeveynlik Öz Yeterliliğinin Değerlendirilmesi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Esmâ KARAÇÖL			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Ebe			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	İstanbul			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

12. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Esmâ	Soyadı	Karaçöl
Doğum Yeri	Üsküdar	Doğum Tarihi	23.12.1994
Uyruğu	T.C	TC. Kimlik No	
E-mail	_____	Tel	

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık		
Yüksek Lisans	İstanbul Medipol Üniversitesi / Ebelik Anabilim Dalı	2017-2020
Lisans	Süleyman Demirel Üniversitesi / Ebelik Anabilim Dalı	2012-2016
Lise	Madenler 75.Yıl Cumhuriyet Lisesi	2008-2012

İş Deneyimi (Sondan Geçmişe Doğru Sıralayın)

Görevi	Kurumu	Süre (Yıl-Yıl)
1.Ebe olarak KDS Polikliniğinde	Sancaktepe Şehit Prof. Dr. İlhan Varank E.A.H	2018-2021
2.Ebe olarak Doğumhanede	Özel Central Hospital Kozyatağı	2017-2018
3.Ebe olarak KDS Servisinde	Mega Medipol Hastanesi	2016-2017

Yabancı Diller	Okuduğunu Anlama	Konuşma	Yazma
İngilizce	İYİ	İYİ	İYİ

* Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
Ales Puanı			
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
Microsoft Excel	İyi Derecede
Microsoft Word	İyi Derecede
Microsoft PowerPoint	İyi Derecede